

Kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalvelujen erikoisammattitutkinto

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalvelujen erikoisammattitutkinto

Kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalvelujen erikoisammattitutkinnon laajuus on 180 osaamispistettä.

Kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalvelujen erikoisammattitutkinto sisältää kolme osaamisalaa. Osaamisalat ovat vammaisalan ja erityisen tuen osaamisala (vammaisalan erityisohjaaja), näkövammaistaitojen ohjauksen osaamisala (näkövammaistaitojen ohjauksen erityisasiantuntija) ja työvalmennuksen osaamisala (työvalmentaja).

Erikoisammattitutkinto muodostuu kaikille osaamisaloille yhteisestä pakollisesta tutkinnon osasta (60 osaamispistettä), osaamisalan kahdesta pakollisesta tutkinnon osasta (yhteensä 80 osaamispistettä) sekä valinnaisesta tutkinnon osasta (40 osaamispistettä).

Kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalvelujen erikoisammattitutkinnon suorittanut osaa toimia alan asiantuntijana asiakkaan toimintaympäristössä ja palvelujärjestelmässä.

Vammaisalan ja erityisen tuen osaamisalan suorittanut vammaisalan erityisohjaaja osaa edistää autismin kirjon henkilöiden osallisuutta ja hyvinvointia, mielenterveyttä ja psykososiaalista hyvinvointia tai vaikea- ja monivammaisen asiakkaan osallisuutta ja hyvinvointia.

Näkövammaistaitojen ohjauksen osaamisalan suorittanut näkövammaistaitojen ohjauksen erityisasiantuntija osaa ohjata näkövammaisia asiakkaita liikkumistaidoissa ja näönkäytössä sekä näkövammaisten asiakkaiden tiedonhallinnan välineiden ja menetelmien käytössä.

Työvalmennuksen osaamisalan suorittanut työvalmentaja osaa toteuttaa työvalmennuksen asiakasprosessin sekä toimia työelämäasiantuntijana työvalmennuksessa.

Tutkinnon suorittanut voi toimia asiantuntijana asiakkaan kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalvelujen toimintaympäristössä ja palvelujärjestelmässä.

Kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalvelujen erikoisammattitutkinnon tutkintokohtaisista terveydentilavaatimuksista määrätään Opetushallituksen määräyksessä "Opiskelijan terveydentilaa koskevat vaatimukset ammatti- ja erikoisammattitutkinoissa". Määräyksessä tutkinnot ovat vielä nimillä Kehitysvamma-alan erikoisammattitutkinto, Näkövammaistaitojen ohjaajan erikoisammattitutkinto ja Työvalmennuksen erikoisammattitutkinto.

Perusteen nimi	Kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalvelujen erikoisammattitutkinto
Määräyksen diaarinumero	OPH-492-2018
Koulutuskoodit	Kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalvelujen erikoisammattitutkinto (477143)
Osaamisalat	Vammaisalan ja erityisen tuen osaamisala (3116) Työvalmennuksen osaamisala (3118) Näkövammaistaitojen ohjauksen osaamisala (3117)
Tutkintonimikkeet	Vammaisalan erityisohjaaja (30027) Näkövammaistaitojen ohjauksen erityisasiantuntija (30028) Työvalmentaja (30029)
Voimaantulo	01.08.2018

SISÄLTÖ

1. Tutkinnon muodostuminen.	1
2. Tutkinnon osat.	3
2.1. Asiantuntijana toimiminen asiakkaan toimintaympäristössä ja palvelujärjestelmässä, 60 osp (300277).	3
2.2. Autismin kirjon henkilöiden osallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen, 40 osp (300278).	7
2.3. Mielenterveyden ja psykososiaalisen hyvinvoinnin tukeminen, 40 osp (300279).	10
2.4. Vaikea- ja monivammaisen asiakkaan osallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen, 40 osp (300280).	14
2.5. Näkövammaisten asiakkaiden liikkumistaidon ohjaus, 40 osp (300281).	18
2.6. Näkövammaisten asiakkaiden näönkäytön ohjaus, 40 osp (300282).	21
2.7. Näkövammaisten asiakkaiden tiedonhallinnan välineiden ja menetelmien käytön ohjaus, 40 osp (300283).	25
2.8. Työvalmennus asiakasprosessissa, 40 osp (300284).	29
2.9. Työelämäasiantuntijuus työvalmennuksessa, 40 osp (300285).	31
3. Käsitteet.	34

1. Tutkinnon muodostuminen

Kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalvelujen erikoisammattitutkinto (180 osaamispistettä) muodostuu pakollisista ja valinnaisista tutkinnon osista ja kolmesta osaamisalasta, joista opiskelija valitsee tutkintoonsa yhden. Pakollinen tutkinnon osa on Asiantuntijana toimiminen asiakkaan toimintaympäristössä ja palvelujärjestelmässä (60 osaamispistettä). Kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalvelujen erikoisammattitutkinnon osaamisalat ovat:

- Vammaisalan ja erityisen tuen osaamisala (80 osaamispistettä), vammaisalan erityisohjaaja
- Näkövammaistaitojen ohjauksen osaamisala (80 osaamispistettä), näkövammaistaitojen ohjauksen erityisasiantuntija
- Työvalmennuksen osaamisala (80 osaamispistettä), työvalmentaja.

Kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalvelujen erikoisammattitutkintoon voi sisällyttää valinnaisuutta 40 osaamispisteen laajuisesti tutkinnon muiden osaamisalojen pakollisista tai valinnaisista tutkinnon osista. Valinnaisuutta voi ottaa myös sosiaali- ja terveysalan perustutkinnosta, ammattitutkinnosta tai muusta erikoisammattitutkinnosta.

PAKOLLISET TUTKINNON OSAT 60 OSP
Asiantuntijana toimiminen asiakkaan toimintaympäristössä ja palvelujärjestelmässä, 60 osp, P
VAMMAISALAN JA ERITYISEN TUEN OSAAMISALA 120 OSP
Valinnaiset tutkinnon osat 1 80-120 osp
Autismin kirjon henkilöiden osallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen, 40 osp
Mielenterveyden ja psykososiaalisen hyvinvoinnin tukeminen, 40 osp
Vaikea- ja monivammaisen asiakkaan osallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen, 40 osp
Valinnaiset tutkinnon osat 2 0-40 osp
Näkövammaisten asiakkaiden liikkumistaidon ohjaus, 40 osp
Näkövammaisten asiakkaiden näönkäytön ohjaus, 40 osp
Näkövammaisten asiakkaiden tiedonhallinnan välineiden ja menetelmien käytön ohjaus, 40 osp
Työvalmennus asiakasprosessissa, 40 osp
Työelämäasiantuntijuus työvalmennuksessa, 40 osp
Tutkinnon osa tai osia sosiaali- ja terveysalan perustutkinnosta, ammattitutkinnosta tai toisesta erikoisammattitutkinnosta. 0-40 osp <i>Kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalvelujen erikoisammattitutkintoon voi sisällyttää valinnaisuutta 40 osaamispisteen laajuisesti sosiaali- ja terveysalan perustutkinnosta, ammattitutkinnosta tai muusta erikoisammattitutkinnosta. Tutkinnon osa nimetään tutkintotodistukseen siten kuin se on siinä tutkinnossa, josta se on valittu.</i>
NÄKÖVAMMAISTAITOJEN OHJAUKSEN OSAAMISALA 120 OSP
Valinnaiset tutkinnon osat 1 80-120 osp
Näkövammaisten asiakkaiden liikkumistaidon ohjaus, 40 osp
Näkövammaisten asiakkaiden näönkäytön ohjaus, 40 osp
Näkövammaisten asiakkaiden tiedonhallinnan välineiden ja menetelmien käytön ohjaus, 40 osp
Valinnaiset tutkinnon osat 2 0-40 osp

Autismin kirjon henkilöiden osallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen, 40 osp
Mielenterveyden ja psykososiaalisen hyvinvoinnin tukeminen, 40 osp
Vaikea- ja monivammaisen asiakkaan osallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen, 40 osp
Työvalmennus asiakasprosessissa, 40 osp
Työelämäasiantuntijuus työvalmennuksessa, 40 osp
Tutkinnon osa tai osia sosiaali- ja terveysalan perustutkinnosta, ammattitutkinnosta tai toisesta erikoisammattitutkinnosta. 0-40 osp
<i>Kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalvelujen erikoisammattitutkintoon voi sisällyttää valinnaisuutta 40 osaamispisteen laajuisesti sosiaali- ja terveysalan perustutkinnosta, ammattitutkinnosta tai muusta erikoisammattitutkinnosta. Tutkinnon osa nimetään tutkintotodistukseen siten kuin se on siinä tutkinnossa, josta se on valittu.</i>
TYÖVALMENNUKSEN OSAAMISALA 120 OSP
Pakolliset tutkinnon osat 80 osp
Työvalmennus asiakasprosessissa, 40 osp, P
Työelämäasiantuntijuus työvalmennuksessa, 40 osp, P
Valinnaiset tutkinnon osat 40 osp
<i>Valitaan 40 osaamispistettä.</i>
Autismin kirjon henkilöiden osallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen, 40 osp
Mielenterveyden ja psykososiaalisen hyvinvoinnin tukeminen, 40 osp
Vaikea- ja monivammaisen asiakkaan osallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen, 40 osp
Näkövammaisten asiakkaiden liikkumistaidon ohjaus, 40 osp
Näkövammaisten asiakkaiden näönkäytön ohjaus, 40 osp
Näkövammaisten asiakkaiden tiedonhallinnan välineiden ja menetelmien käytön ohjaus, 40 osp
Tutkinnon osa tai osia sosiaali- ja terveysalan perustutkinnosta, ammattitutkinnosta tai toisesta erikoisammattitutkinnosta. 0-40 osp
<i>Kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalvelujen erikoisammattitutkintoon voi sisällyttää valinnaisuutta 40 osaamispisteen laajuisesti sosiaali- ja terveysalan perustutkinnosta, ammattitutkinnosta tai muusta erikoisammattitutkinnosta. Tutkinnon osa nimetään tutkintotodistukseen siten kuin se on siinä tutkinnossa, josta se on valittu.</i>

2. Tutkinnon osat

2.1. Asiantuntijana toimiminen asiakkaan toimintaympäristössä ja palvelujärjestelmässä, 60 osp (300277)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- noudattaa työtään ohjaavia säädöksiä, määräyksiä ja ohjeita
- noudattaa ja arvioida työnsä eettisiä periaatteita
- toimia asiakkaan palvelujärjestelmässä
- tukea ja edistää asiakkaan itsemääräämistä ja osallisuutta
- tukea ja edistää asiakkaan mielenterveyttä
- edistää kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalvelujen saavutettavuutta ja turvallisuutta
- toimia työyhteisössään kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalvelujen asiantuntijana ja kehittäjänä.

Arviointi

Opiskelija noudattaa työtään ohjaavia säädöksiä, määräyksiä ja ohjeita.

Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• toimii asiantuntevasti kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalveluihin liittyvän keskeisen ja ajantasaisen lainsäädännön mukaisesti • toimii vastuullisesti omaa työtään ohjaavien kansallisten ja kansainvälisten säädösten ja suositusten sekä muiden ohjaavien asiakirjojen mukaisesti • varmistaa aloitteellisesti omalta osaltaan perusoikeuksien, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumisen • toimii asianmukaisesti ammattialansa ja työyhteisönsä kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalvelujärjestelmää ohjaavien määräysten ja ohjeiden mukaisesti • seuraa aktiivisesti oman osaamisalansa säädösmuutoksia ja toimii niiden mukaisesti • perehdyttää kattavasti uuden työntekijän tai opiskelijan alan työtä koskeviin sopimuksiin ja työtapoihin sekä työlainsäädännön asettamiin keskeisiin vaatimuksiin työlle, työturvallisuudelle ja työhyvinvoinnille.

Opiskelija noudattaa ja arvioi työnsä eettisiä periaatteita.

Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• toimii sosiaali-, terveys- ja kuntoutusalan eettisten ohjeiden mukaisesti • ottaa ohjauksessa laajasti huomioon erilaiset ihmiskäsitykset, elämänkatsomukset ja vakaumukset • edistää omalla toiminnallaan esteettömyyden, saavutettavuuden, inklusion ja normalisaation periaatteiden toteutumista • työskentelee ohjaustyössä asiakaslähtöisesti • tukee ja lisää suunnitelmallisesti asiakkaan omia voimavaroja • edistää monipuolisesti asiakkaan oikeutta työhön, koulutukseen ja yhteiskunnalliseen osallisuuteen.

Opiskelija toimii asiakkaan palvelujärjestelmässä.

Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	- ottaa toiminnassaan huomioon erilaiset asiakkuudet, kuten palvelun tilaajat, viranomaiset ja yhteistyökumppanit - ottaa toiminnassaan huomioon suunnitelmallisesti asiakkuuksien erilaiset toiminnan tavoitteet, toimintaperiaatteet ja -käytännöt - selviytyy tarvittaessa yhdellä vieraalla kielellä tilanteen vaatimalla tavalla - toimii moniammatillisissa sosiaalityön, perusterveydenhuollon, kuntoutuksen, erikoissairaanhoidon, koulutuksen ja kolmannen sektorin verkostoissa kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalvelujen asiantuntijana - tukee asiantuntevasti asiakasta häntä koskevien suunnitelmien tekemisessä - arvioi jatkuvasti asiakkaan suunnitelmia yhdessä asiakkaan kanssa - ohjaa asianmukaisesti asiakasta tarvittavien selvitysten tekemisessä ja hakemusten laatimisessa - toimii tarvittaessa yhteyshenkilönä asiakkaan, hänen perheensä ja kuntoutukseen osallistuvien ammattilaisten ja yhteistyöverkostojen välillä - ohjaa ammatillisesti asiakasta käyttämään asiakkaan tarvitsemia julkisia, yksityisiä ja kolmannen sektorin palveluja - toteuttaa asiakkaan tarpeen mukaan asiakkaan kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalveluja - tunnistaa sosiaalisia riskejä ja ehkäisee syrjäytymistä - huolehtii osaltaan tiedon siirtymisestä yhteistyössä asiakkaan ja eri toimijoiden välillä vaitiolovelvollisuuden ja tietosuojamääräyksen huomioiden.

Opiskelija tukee ja edistää asiakkaan itsemääräämistä ja osallisuutta.

Itsemääräämisen ja osallisuuden edistäminen	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	- edistää aktiivisesti asiakkaan itsemääräämistä ja sen toteutumista kaikilla elämän alueilla - käyttää ammatillisesti itsemääräämistä tukevia työtapoja ja -menetelmiä - tukee aktiivisesti asiakkaan osallistumista asiakkaan valitsemalla tavalla - tukee asiantuntevasti asiakkaan mahdollisuutta valita, mistä ja keneltä saa itselleen kuuluvia kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalveluja sekä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja - antaa asianmukaista tietoa vertaistukitoiminnasta asiakkaalle ja hänen verkostolleen - hyödyntää toiminnassaan ajantasaista ja näyttöön perustuvaa tietoa asiakkaiden hyvinvoinnista ja terveydestä ja niihin vaikuttavista tekijöistä - ottaa huomioon asiakkaan yksilötekijöiden ja ympäristötekijöiden yhteisvaikutuksen käyttäytymiseen ja toimimiseen - toimii ammatillisesti ja yksilöllisesti vuorovaikutuksessa asiakkaan ja hänen tukiverkostonsa kanssa - tukee asiakkaan vuorovaikutusta ja kommunikointia ja omista asioista päättämistä tarvittaessa tuetun päätöksenteon keinoin

	• mukauttaa ilmaisunsa asiakkaan kommunikointitaitoja vastaavaksi käyttäen tarvittaessa monipuolisesti selkokieltä sekä puhetta tukevia ja korvaavia kommunikointikeinoja • ottaa huomioon asiantuntevasti asiakkaan yksilölliset tavat olla vuorovaikutuksessa, kommunikoida, oppia, ymmärtää ja omaksua asioita arjen toimintatilanteissa • tukee monipuolisesti asiakkaan omaehtoista terveyden, toimintakyvyn ja hyvinvoinnin edistämistä • edistää aktiivista vuorovaikutusta asiakkaan ja kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalvelujen eri toimijoiden välillä.
--	---

Itsemääräämisen rajoittaminen	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• toteuttaa kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalveluja ensisijaisesti yhteisymmärryksessä asiakkaan kanssa • etsii ammattitaitoisesti muita keinoja tilanteen ratkaisemiseksi ennen rajoitetoimenpiteisiin turvautumista • noudattaa asiantuntevasti vähimmän rajoittamisen periaatetta rajoitustoimenpiteissä • käyttää tarvittaessa asianmukaisesti lain sallimia rajoitustoimenpiteitä • arvioi asiakkaaseen kohdistetun rajoitustoimenpiteen käyttöä hänen kanssaan viipymättä sen käytön päättymisen jälkeen • huolehtii tehtävänsä mukaisesti rajoitustoimenpiteiden käytön huolellisesta kirjauksesta.

Opiskelija tukee ja edistää asiakkaan mielenterveyttä.

Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• edistää asiantuntevasti asiakkaan mielenterveyttä ajantasaisen ja näyttöön perustuvan tiedon pohjalta • luo asiakkaalle positiivisen, turvallisen ja tukea tarjoavan toimintaympäristön • rohkaisee asiakasta kertomaan tarpeistaan, tunteistaan ja tilanteestaan • kuuntelee aktiivisesti asiakasta • vahvistaa ohjauksessa asiakkaan itseluottamusta, tunnetta oman elämän hallinnasta sekä kykyä hyviin ihmissuhteisiin ja vuorovaikutukseen • edistää ohjauksessa ammatillisesti asiakkaan selviytymistä ja toimintakykyä ongelmatilanteissa, stressitilanteissa ja kriiseissä • ohjaa asiakasta asiakkaan hyvinvointia edistävien ajatusten ja tunteiden ilmaisemiseen • ottaa ammatillisesti ohjauksessa huomioon asiakkaan vahvuudet ja voimavarat • luo aktiivisesti ohjauksessa asiakkaalle myönteisiä kokemuksia.

Opiskelija edistää kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalvelujen saavutettavuutta ja turvallisuutta.

Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• ottaa toiminnassaan huomioon asiakkaan sosiaalisen ja taloudellisen tilanteen sekä mahdollisen henkilökohtaisen budjetin asiakkaan yksilölliseen tilanteeseen sopivien palveluiden valinnassa

	- välittää saavutettavassa muodossa tietoa asiakkaalle palvelujärjestelmistä ja muista yhteiskunnan hyvinvointipalveluista - ottaa ohjauksessa huomioon yksilöllisesti ja laaja-alaisesti asiakkaan toimintaympäristön esteettömyyden ja saavutettavuuden - ohjaa ammatillisesti asiakasta palvelujen saavuttamisessa asiakkaan arjessa ja päivittäisissä toiminnoissa - edistää tehtävänsä mukaisesti kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalvelujen saavutettavuutta sähköisillä välineillä tai liikkuvina palveluina - ohjaa ja tukee asiakasta hyvinvointiteknologian käytössä ja käyttötaitojen edistämisessä - antaa asiakkaalle tarvittaessa ensiapua EA1-tasoisesti - varmistaa laajasti asiakkaan työ- ja toimintaympäristön turvallisuuden.
--	--

Opiskelija toimii työyhteisössään kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalvelujen asiantuntijana ja kehittäjänä.

Työyhteisössä osoitetuissa kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalvelujen vastuutehtävissä toimiminen	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	- käyttää asiakaspalautejärjestelmiä ja osallistuu vastuullisesti niiden kehittämiseen - hankkii aktiivisesti palautetta kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalvelujen toimivuudesta asiakkaalta, hänen läheisiltään ja muilta verkoston toimijoilta ja toimii saadun palautteen suuntaisesti - kehittää suunnitelmallisesti yhteistyötä eri palvelun tuottajien ja verkostojen kanssa - toimii innovatiivisesti organisaatiossa hänelle osoitetuissa vastuutehtävissä - toimii työssään tutkittuun tietoon ja alallaan hyväksi havaittuihin käytäntöihin pohjautuen - työskentelee joustavasti monimuotoisessa ja monikulttuurisessa työyhteisössä - jakaa aktiivisesti omaa kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalvelujen osaamistaan työyhteisössä - kehittää tavoitteellisesti ja työtehtävänsä mukaisesti omaa työtään ja työyhteisön toimintaa yhteistyössä työyhteisön jäsenten kanssa - toimii omalta osaltaan työyhteisön hyvinvoinnin edistäjänä.

Oman työn arvioiminen ja kehittäminen	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	- hyödyntää asiantuntevasti työssään kansallista ja kansainvälistä keskustelua kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalveluista - arvioi laaja-alaisesti omaa osaamistaan ja toimintaansa sekä tunnistaa muutos- ja kehittymistarpeita - hankkii säännöllisesti oman työnsä kehittämiseksi palautetta toiminnastaan asiakkaalta, hänen läheisiltään ja muilta verkoston toimijoilta - kehittää jatkuvasti omaa ammattitaitoaan ja työtään - käyttää luovia ratkaisuja ja monipuolisia menetelmiä kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalveluissa

	• huolehtii vastuullisesti omasta työhyvinvoinnistaan ja toimintakyvystään • toimii omassa työssään ajantasaisen työturvallisuus- ja työergonomiaohjeistuksen huomioiden • suunnittelee ja toteuttaa omaan työhönsä tai työyhteisöönsä soveltuvan kehittämistehtävän, jonka tavoitteena on vahvistaa omia ja työyhteisön kuntoutus-, tuki- ja ohjausvalmiuksia.
--	---

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä toimimalla asiakkaan toimintaympäristössä ja palvelujärjestelmässä kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalvelujen asiantuntijatehtävissä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.2. Autismin kirjon henkilöiden osallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen, 40 osp (300278)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- tukea ja ohjata autismin kirjon asiakasta
- toimia vaativissa tilanteissa
- kehittää omaa ja työyhteisönsä ammatillista osaamista.

Arviointi

Opiskelija tukee ja ohjaa autismin kirjon asiakasta.

Asiakkaan erityisen tuen tarpeen huomioiminen	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• ottaa toiminnassaan huomioon kattavasti autismin kirjon syyt ja ilmenemismuodot • soveltaa asiantuntevasti vuorovaikutustilanteissa tietoa autismin kirjon laaja-alaisesta vaihtelusta ja siihen liittyvistä tyypillisistä muista vammoista ja sairauksista (aistitiedon käsittelyn haasteet, aistitoiminnan vajavuudet, erityiset oppimisvaikeudet, kehitysvammaisuus ja epilepsia) • ymmärtää oman käyttäytymisen vaikutuksen autismin kirjon henkilön käyttäytymiseen.

Autismin kirjon arviointi- ja seurantamenetelmien käyttäminen	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• käyttää työssään asiantuntevasti erilaisia olemassa olevia kuntoutusmenetelmiä • käyttää asianmukaisesti yleisimpiä käytössä olevia arviointi- ja seurantamenetelmiä omassa työssään yhteistyössä muiden työntekijöiden ja vanhempien tai läheisten kanssa • ohjaa muita työntekijöitä menetelmien tarkoituksenmukaiseen käyttöön.

Oppimisessa ja oppimisvalmiuksissa tukeminen
--

Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• käyttää työssään tietoa (havaintotoiminnoista, oppimistyyleistä, oppimishistoriasta, oppimismotivaatiosta, oppimisprosessin keskeisistä piirteistä, oppimiseen vaikuttavista yksilöllisistä ja ympäristöllisistä tekijöistä) autismin kirjon erityisen tuen tarpeiden vaikutuksista yksilölliseen oppimistapahtumaan • rakentaa oppimistilanteita ja -ympäristöjä arjen toiminnoissa ja opetuksessa yksilöllisten erityistarpeiden mukaisesti • ohjaa asiantuntevasti asiakasta käyttämään erilaisia tietoteknisiä sovelluksia ja opetusmenetelmiä ja ottaa selvää uusista menetelmistä, kuten tablettisovellukset, älypuhelinsovellukset, rannekkeet ja robotiikka • käyttää omassa työssään digitalisaation mahdollisuuksia asiakkaan hyvinvoinnin tukemisessa • tekee tavoitteellista yhteistyötä autismin kirjon asiakkaan perheen tai läheisten kanssa.

Vuorovaikutuksen ja kommunikoinnin yksilöllinen tukeminen	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• mukauttaa ilmaisuaan asiakkaan kommunikointitaitoja ja tarpeita vastaavaksi • ymmärtää oman käyttäytymisensä vaikutuksen asiakkaan käyttäytymiseen • käyttää tietoa kommunikoinnin perustasta ja kielellisen kehityksen erityispiirteistä autismin kirjon henkilöillä • ohjaa, tukee ja kannustaa monipuolisesti kommunikointiin puhetta tukevin ja korvaavin keinoin (AAC), kuten eleet, viittomat, esineet, kuvat, kirjoitettu teksti ja puhuttu kieli, sekä käyttää niitä vuorovaikutustilanteissa • ohjaa, vahvistaa ja tukee yksilöllisesti vuorovaikutusta ja asiakkaan kommunikointialoitteita • luo yksilöllisen ja toimivan kommunikointiympäristön yhteistyössä asiakkaan ja työyhteisön kanssa • tukee asiakasta tarvittaessa käyttämään kommunikoinnin apuvälineitä tarkoituksenmukaisesti ja tarvittaessa konsultoi asiantuntijoita • kehittää vuorovaikutusta ja kommunikaatiota tukevia ratkaisuja yhdessä asiakkaan ja työyhteisön kanssa • käyttää yksilöllisesti tarvittaessa selkokieltä ja puhetta tukevia ja korvaavia kommunikointimenetelmiä omassa ilmaisussaan asiakkaan kanssa.

Sosiaalisen vuorovaikutuksen edistäminen	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• käyttää työssään tietoa normaalista sosiaalisesta kehityksestä elämänkaaren aikana • toimii vastavuoroisesti vuorovaikutustilanteissa asiakkaan kanssa (kuten läsnäolo, odottaminen, vastavuoroisuus, ilmaisun mukauttaminen ja tulkinnan tarkastaminen) • arvioi asiakkaan sosiaalisia taitoja sekä ohjaa häntä sosiaalisissa tilanteissa huomioiden asiakkaan kyvyn havainnoida sosiaalisia tilanteita, sanallista ja sanatonta viestintää, ilmaista itseään keskustelussa, kuunnella ja odottaa omaa vuoroaan, käsitellä tunteitaan ja löytää vaihtoehtoisia toimintamalleja aggressiolle sekä suunnitella omaa toimintaansa ja tehdä päätöksiä

	• käyttää yksilöllisesti sosiaalisen käyttäytymisen opetusmenetelmiä (mm. sosiaaliset tarinat).
--	---

Aistikokemuksissa tukeminen	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• soveltaa asiantuntevasti tietoa autismin kirjon asiakkaan vaikeuksista jäsentää aistimuksiaan (mm. kasvojen ja ilmeiden tunnistamisvaikeudet, aistien yliherkkyys – aliherkkyys ja aistikanavien itse tuottamat ärsykkeet, ns. valkoinen kohina) • edistää tarkoituksenmukaisesti autismin kirjon asiakkaan kykyä käyttää ja tulkita aistimuksiaan (näkö-, kuulo-, haju-, maku-, tunto-, tasapaino-, lihas- ja nivelaistimuksia) sekä aistimuksiin liittyviä tunnetiloja • havainnoi, huomioi, vähentää tai poistaa ympäristöstä hyvinvointia haittaavia ärsykejä ja muita tekijöitä.

Toiminnanohjauksen keinojen hyödyntäminen eri-ikäisten autismin kirjon asiakkaiden ohjauksessa	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• varmistaa asiakkaan oman tahdon, tarpeiden ja mieltymysten kuulemisen ja huomioimisen aktiivisesti ja monipuolisesti arjen toiminnan suunnittelussa ja toimintasuunnitelman rakentamisessa • tekee autismin kirjon asiakkaan kanssa yhdessä hänelle soveltuvan arjen toimintasuunnitelman (sisältö, ohjaustavat, vuorovaikutuksen ilo, kommunikointi, tila, aika, henkilöt, välineet, toiminta, seuranta, yhteistyö, emotionaalinen ilmapiiri, asiakkaan oma tietoisuus omasta toiminnastaan) • hyödyntää yhteisesti sovittuja ohjauksen keinoja ja toimintasuunnitelmaa ohjatessaan asiakasta arkielämän taidoissa ja sosiaalisissa suhteissa.

Opiskelija toimii vaativissa tilanteissa.

Autismin kirjon asiakkaan käyttäytymisen ennakointi ja tukeminen hänelle vaativissa tilanteissa	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• huomioi ympäristö- ja tilannetekijöitä, jotka voivat ylittää autismin kirjon asiakkaan selviytymis- tai käsittelykyvyn ja puuttuu niihin rakentavalla ja stressiä ehkäisevällä tavalla • havainnoi ja ennakoii yksilöllisesti käyttäytymisen muutoksen näkyviä ennusmerkkejä (muutokset puheessa, tunnetilassa, kehonkielessä ja fyysisessä tilassa) • tukee asiakasta stressin hallinnassa ja ohjaa tätä toimimaan vaihtoehtoisin keinoin stressitason noustessa haastavien tilanteiden ennaltaehkäisemiseksi (tunnetilojen ilmaisu, matala-affektiiviset toimintakäytännöt ja vaihtoehtoisten toimintatapojen suunnittelu) • ennakoii yhdessä työyhteisön ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa asiakkaan haastavaa käyttäytymistä • analysoi haastavat tilanteet ammattimaisesti yhdessä työyhteisön sekä tarvittaessa muiden yhteistyökumppaneiden kanssa • kokoaa seuranta- ja arviointitietoa asiakkaan käyttäytymisestä hänen avun ja tuen tarpeidensa tunnistamiseksi ja

	henkilökohtaisen suunnitelman (haastavia tilanteita laukaisevat tekijät, keinot ennaltaehkäistä niitä ja keinot toimia niissä) laatimiseksi.
--	--

Opiskelija kehittää omaa ja työyhteisönsä ammatillista osaamista.

Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• arvioi ja kehittää osaamistaan autismin kirjon asiakkaiden kanssa työskentelyssä • käsittelee ammattimaisesti saamaansa ja antamaansa palautetta • arvioi ja kehittää omia ja työyhteisön ammatillisia taitoja autismin kirjon asiakkaiden ymmärtämisestä (kuinka hän tuntee, kokee, ajattelee ja toimii).

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä toimimalla asiakkaiden vammaisalan toimintaympäristöissä ja palvelujärjestelmässä erityisohjaajan tehtävissä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.3. Mielenterveyden ja psykososiaalisen hyvinvoinnin tukeminen, 40 osp (300279)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- edistää asiakkaan mielenterveyttä
- tukea asiakkaan itsemääräämistä
- ennaltaehkäistä haastavia tilanteita
- toimia haastavissa tilanteissa
- tukea ja ohjata asiakasta mielenterveyden ongelmassa
- tukea ja ohjata asiakasta hakemaan apua erityiskysymyksissä
- arvioida ja kehittää omaa ja työyhteisön ammatillista osaamista.

Arviointi

Opiskelija edistää asiakkaan mielenterveyttä.

Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• ottaa huomioon toiminnassaan mielenterveyteen vaikuttavia suojaavia, sisäisiä tekijöitä (hyvä terveys, myönteiset ihmissuhteet, itsetunto, hyväksytyksi tuleminen tunne) • ottaa huomioon toiminnassaan mielenterveyteen vaikuttavia suojaavia, ulkoisia tekijöitä (elinolosuhteet, muut ympäristötekijät, asuminen, koulutus, työ, osallisuus ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen) • tukee asiakasta tunnistamaan hänen mielenterveyttään suojaavia yksilöllisiä tekijöitä • tukee ammattitaitoisesti asiakasta tunnetaitojen ja elämänhallinnan kehittämisessä

	• ohjaa asiakasta asiakkaan arjen suunnittelussa ja toteutuksessa • edistää monipuolisesti asiakkaan vuorovaikutus- ja ongelmanratkaisutaitoja • huolehtii asiakkaan fyysisestä aktiivisuudesta ja ymmärtää sen merkityksen tukemalleen asiakkaalle • hyödyntää moniammatillista tiimiä työnsä tukena.
--	---

Opiskelija tukee asiakkaan itsemääräämistä.

Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• vahvistaa aktiivisesti asiakkaan aloitteiden tekemistä, vastaa niihin ja luo onnistumisen kokemuksia yhdessä asiakkaan kanssa • ottaa kattavasti huomioon toiminnassaan asiakkaan omat voimavarat ja vahvuudet • kunnioittaa ja edistää asiantuntevasti asiakkaan aktiivisuutta ja autonomiaa toimintarajoitteista tai toiminnanohjauksen puutteista huolimatta • käyttää monipuolisesti vuorovaikutuksen ja kommunikaation keinoja, jotka auttavat asiakkaan kuulluksi tulemisessa • käyttää asiakkaan osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia vahvistavia keinoja • arvioi ja mukauttaa fyysistä ja sosiaalista toimintaympäristöä asiakkaan toimintaa tukeväksi • luo yksilöllisesti turvallisuutta lisääviä ja ylläpitäviä rutiineja välttämällä liiallista toiminnan ja osallisuuden rajoittamista • etsii yhdessä asiakkaan kanssa iän ja kehitystason mukaisia toimintoja, jotka edistävät mielekästä osallistumista ja myönteisen sosiaalisen roolin löytymistä.

Opiskelija ennaltaehkäisee haastavia tilanteita.

Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• havainnoi, arvioi ja analysoi ammatillisesti haastavaan käyttäytymiseen vaikuttavia tekijöitä (kommunikaatio, terveydentila, lääkitys, normaalit elämänkriisit, sosiaaliset suhteet, elinolosuhteet, toiminnanohjauksen puutteet, mielenterveyden häiriöt) • selvittää aktiivisesti asiakkaan oman näkemyksen hänen tilanteeseensa vaikuttavista tekijöistä • selvittää ja ottaa huomioon asiakkaan yksilöllisen elämänhistorian ja sen vaikutuksen hänen hyvinvointiinsa ja käyttäytymiseen • tunnistaa oman toimintansa vaikutuksen asiakkaan käyttäytymiseen • käyttää asiantuntevasti haastavaa käyttäytymistä ennaltaehkäiseviä keinoja • hyödyntää aktiivisesti asiakkaan omia voimavaroja ja keinoja selviytyä erilaisissa tilanteissa • mukauttaa toimintaa ja tilanteita yksilöllisesti ottaen huomioon tuen tarpeet asiakkaan omassa toiminnanohjauksessa • tukee, ottaa huomioon ja vahvistaa eri menetelmin asiakkaan omia selviytymiskeinoja.

Opiskelija toimii haastavissa tilanteissa.

Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• mukauttaa asiantuntevasti omaa ilmaisuaan, toimii haastavissa tilanteissa rauhallisesti ja varmistaa oman kommunikointinsa ymmärrettävyyden • vähentää ja poistaa ympäristön aiheuttamia esteitä • havainnoi ja arvioi moniammatillisen työryhmän jäsenenä asiakkaan kykyä ja tuen tarvetta toimia tilanteen ja ympäristön vaatimusten mukaisesti • ennakoi asiantuntevasti haastaviin tilanteisiin mahdollisesti johtavan käyttäytymisen piirteitä ja niihin puuttumisen tarvetta (levottomuus, kontaktista vetäytyminen, mielikuvissa eläminen ja aggressiivisuuden eri ilmenemismuodot, kuten verbaalinen käytös, fyysinen aggressiivisuus, esineisiin kohdistuva tuhoava käyttäytyminen, itsensä vahingoittaminen, puheen, tunnetilan tai fyysisen tilan muutokset) • arvioi tilanteen vaarallisuuden tai jopa hengenvaarallisuuden ja toimii tilanteen vaatimalla tavalla • vähentää aktiivisesti tilannetta vaikeuttavia ärsytystekijöitä • toimii ammatillisesti akuutissa väkivaltilanteessa ennalta laadittujen toimintaohjeiden mukaan pienimmän mahdollisen voimankäytön periaatteella • huomioi kattavasti toiminnassaan muiden läsnäolijoiden turvallisuuden • huomioi monipuolisesti tapaturmariskit ja ehkäisee niitä • auttaa ja tukee ammatillisesti väkivallan kohteeksi joutuneita • havainnoi, erittelee ja kirjaa haastavat tilanteet sovittujen ohjeiden mukaisesti • arvioi asiantuntevasti haastavien tilanteiden vakavuutta, toistuvuutta, kestoja ja niitä laukaisevia tekijöitä • arvioi haastavan käyttäytymisen tilanteita jälkikäteen yhteistyössä asiakkaan itsensä, perheen ja/tai läheisten ja työyhteisön kanssa • tunnistaa osaamisensa rajat ja parantaa omia vuorovaikutustaitojaan sekä yhteistyöosaamistaan • käyttää aktiivisesti erilaisia yhteistyön välineitä (digitaaliset, viestintä, tiedonkulku) • käyttää asiakkaan kanssa tehtävässä yhteistyössä hänelle sopivia yksilöllisen suunnittelun välineitä huomioiden erilaiset kommunikoinnin apuvälineet ja selkokielisyyden.

Opiskelija tukee ja ohjaa asiakasta mielenterveyden ongelmassa.

Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• soveltaa työssään asiantuntevasti tietoa mielenterveyden häiriöiden ilmenemisestä ja oireilusta • selvittää aktiivisesti asiakkaan elämäntilanteen ja historian ja ottaa huomioon toiminnassaan asiakkaan elämänmuutosten tai ikään kuuluvien kehityskriisien vaikutukset asiakkaan mielenterveyteen • arvioi mahdollisen kivun, stressin, väsymyksen, itsemääräämisen loukkauksen tai vastaavat asiat tilanteen laukaisevina tekijöinä ja auttaa asiakasta näiden syiden poistamisessa • käyttää tarkoituksenmukaisesti asiakkaiden mielenterveyden ja psykososiaalisen toimintakyvyn arviointimenetelmiä • etsii toimivia keinoja ja tukee yksilöllisesti asiakkaan tunteiden ja oireiden ilmaisua

	- tunnistaa mielenterveyden häiriöihin ja psyykkisiin sairauksiin liittyviä käyttäytymisen piirteitä yleisesti - hyödyntää toiminnassaan tietoa yleisimmistä mielenterveyden häiriöistä: skitsofrenia ja muut psykoosit (skitsofrenia, harhaluuloisuushäiriö), mielialahäiriöt (depressio, kaksisuuntainen mielialahäiriö), neuroottiset häiriöt (ahdistuneisuushäiriöt, pakko-oireinen häiriö, stressiin liittyvät häiriöt, traumaperäiset häiriöt, somatoformiset häiriöt), syömishäiriöt, elimelliset aivo-oireyhtymät, persoonallisuus- ja käytöshäiriöt (persoonallisuushäiriöt, käytös- ja hillitsemishäiriöt, tarkkaavuushäiriö, käytöshäiriöt). - seuraa ja kirjaa asiakkaan käyttäytymistä ja vointia sekä huolehtii seurannan säännöllisyydestä - toimii mielenterveyden häiriön tai psyykkisen sairauden hoidossa laaditun hoitosuunnitelman mukaan ja soveltaa suunnitelmaa jokapäiväisiin toimintatilanteisiin - toimii moniammatillisen tiimin jäsenenä ja verkostossa sovittujen toimintakäytäntöjen mukaan - toimii aktiivisesti yhteistyössä omaisten ja asiakkaalle läheisten ihmisten kanssa - antaa tietoa ja osallistaa asiakasta oman hyvinvointinsa ja itsetuntemuksensa edistämiseen asiakkaan kykyjen ja voimavarojen edellyttämällä tavoilla - toteuttaa ja kehittää sopivia yksilö- ja ryhmäkohtaisia toimintamuotoja asiakkaan hoidon ja kuntoutuksen tueksi - ohjaa ja tukee asiakasta mielenterveyspalvelujen käyttöön - huolehtii omalta osaltaan palvelu- ja hoitoketjujen sekä verkostoyhteistyön toteutumisesta.
--	---

Lääkehoidon toteuttaminen	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	- toimii oman vastualueensa mukaisesti sekä turvallisesti asiakkaan lääkehoitosuunnitelmaa noudattaen - hallitsee yleisimpien lääketietokantojen toimintaperiaatteet ja hyödyntää niitä omassa työssään - käsittelee, annostelee ja antaa lääkkeitä virheettömästi ja turvallisesti asiakkaalle - ohjaa asiakasta ja hänen tukiverkostoaan sähköisen lääkemääräyksen tulkinnaissa ja voimassaoloajassa, lääkkeiden käytössä, säilyttämisessä ja hävittämisessä - ottaa huomioon lääkkeiden antoon liittyvät yksilölliset erityiskysymykset (esim. nielemisvaikeudet) - tarkkailee aktiivisesti asiakkaan käyttämien lääkkeiden vaikutuksia, yhteisvaikutuksia, haittavaikutuksia ja mahdollista lääkkeiden väärinkäyttöä sekä tiedottaa suullisesti ja kirjallisesti havainnoistaan - perustelee monipuolisesti ratkaisujaan ja toimintaansa lääkehoidon tiedolla.

Opiskelija tukee ja ohjaa asiakasta hakemaan apua erityiskysymyksissä.

Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	ottaa huomioon toiminnassaan päihteiden riskikäytön ja syntyneet riippuvuusongelmat sekä niistä aiheutuneet haittavaikutukset

	• ottaa puheeksi ja antaa tietoa päihteiden käytön ja tupakoinnin haitoista asiakkaan ymmärtämällä tavalla ja hyödyntää käytettävissä olevaa selkokielistä materiaalia • tukee asiakasta päihteiden ja tupakan käytön lopettamisessa huomioiden, että lopettamispäätös on asiakkaan itsensä tekemä • ottaa puheeksi muiden huumausaineiden käyttöön liittyvät riskit ja haitat • ottaa puheeksi peliriippuvuuden • ohjaa asiakasta seksuaalisuuden erityiskysymyksissä palveluiden piiriin • ohjaa asiakasta asianmukaisten palveluiden tai hoidon piiriin.
--	--

Opiskelija arvioi ja kehittää omaa ja työyhteisön ammatillista osaamista.

Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• näkee asiakkaan keskeisenä yhteistyökumppaninaan • arvioi omaa eettistä toimintaansa mielenterveyden ja psykososiaalisen hyvinvoinnin tukemisessa • arvioi realistisesti omia vahvuuksiaan ja ammatillisen kehittymisen haasteitaan ristiriitatilanteiden ratkaisemisessa • arvioi taitojaan vaikeiden haastavien tilanteiden hallinnassa • käyttää työnohjausta ja debriefingiä vahvistamaan omaa työhyvinvointiaan • tekee kehittämis ehdotuksia mielenterveyden ja psykososiaalisen hyvinvoinnin tukemisesta työyhteisössä ja arvioi toimintaa • hyödyntää työssään kansallista ja kansainvälistä keskustelua mielenterveystyöstä vammaisalalla • käyttää erilaisia yhteistyön välineitä moniammatillisessa tiimissä (digitaaliset, viestintä, tiedonkulku).

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä toimimalla asiakkaiden vammaisalan toimintaympäristöissä ja palvelujärjestelmässä erityisohjaajan tehtävissä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.4. Vaikea- ja monivammaisen asiakkaan osallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen, 40 osp (300280)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- edistää vaikea- ja monivammaisen asiakkaan terveyttä ja turvallisuutta
- ohjata ja tukea vaikea- ja monivammaista asiakasta
- tukea vaikea- ja monivammaisen asiakkaan osallisuutta
- arvioida ja kehittää omaa ja työyhteisön ammatillista osaamista.

Arviointi

Opiskelija edistää vaikea- ja monivammaisen asiakkaan terveyttä ja turvallisuutta.

Vaikea- ja monivammaisen asiakkaan terveyden edistäminen ja perustarpeista huolehtiminen	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	- tunnistaa terveyteen vaikuttavia fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia tekijöitä - havainnoi asiakkaan perustarpeita sekä kirjaa ja dokumentoi havaintonsa - toteuttaa suunnitelmallisesti päivittäistä perushoitoa asiakkaan yksilöllisten tarpeiden pohjalta - edistää ja tukee asiakkaan terveyttä ja olemassa olevaa toimintakykyä aktiivisessa yhteistyössä perheen, läheisten ja työyhteisön jäsenten kanssa - huolehtii voimavaralähtöisesti ja yksilöllisesti asiakkaan ohjauksesta päivittäisissä toiminnoissa sekä tarvittavasta valvonnasta - ymmärtää kuntoutuksen merkityksen ja toimii annettujen kuntoutusohjeiden perusteella - antaa tarvittaessa ensiapua EA1-tasoisesti.

Lääkehoidon toteuttaminen	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	- toimii asiakkaan lääkehoitosuunnitelman mukaisesti - käsittelee, annostelee ja antaa lääkkeitä virheettömästi ja turvallisesti asiakkaalle - ohjaa aktiivisesti asiakasta ja hänen läheisiään sähköisen lääkemääräyksen (eResepti) tulkinassa ja voimassaoloajassa, lääkkeiden ottamisessa, säilyttämisessä ja hävittämisessä säädösten ja vastuualueensa rajoissa - ottaa huomioon lääkkeiden antoon liittyvät yksilölliset erityiskysymykset (esim. nielemisvaikeudet) - tunnistaa ja ehkäisee aktiivisesti asiakkaan lääkehoitoon vaikuttavia mahdollisia riskejä ja tiedottaa niistä työryhmässä - tarkkailee aktiivisesti asiakkaan käyttämien lääkkeiden vaikutuksia, haittavaikutuksia ja mahdollista lääkkeiden väärinkäyttöä sekä tiedottaa suullisesti ja kirjallisesti havainnoistaan - perustelee monipuolisesti ratkaisujaan ja toimintaansa lääkehoidon tiedolla.

Apuvälineiden käytön ohjaaminen	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	- arvioi asiakkaan apuvälinetarvetta (esimerkiksi näkemisen, kuulemisen, kommunikoinnin, liikkumisen ja päivittäistoiminnan apuvälineet ja teknologian hyödyntämisen apuvälineenä) - ohjaa apuvälinepalveluihin ja tukee asiantuntevasti olemassa olevien apuvälineiden käyttöä - huolehtii apuvälineen toimivuudesta, uusimisesta ja huollosta hyödyntäen tietoja apuvälineiden hankintaprosessista.

Opiskelija ohjaa ja tukee vaikea- ja monivammaista asiakasta.

Vuorovaikutuksen ja kommunikoinnin tukeminen	
Opiskelija	

Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• toimii ammatillisesti ja yksilöllisesti vuorovaikutuksessa asiakkaan ja hänen läheistensä kanssa tilanteen vaatimalla tavalla • ymmärtää vammaisuuden vaikutuksen asiakkaan vuorovaikutukseen ja käyttäytymiseen ja mukauttaa ilmaisunsa yksilöllisesti asiakkaan kommunikointitaitoja vastaavaksi • tunnistaa oman kommunikointitapansa merkityksen asiakkaan vuorovaikutuksen ja kommunikoinnin vahvistamisessa • ilmaisee asiansa monikanavaisesti käyttäen asiakkaan kommunikointitapaa ja hyödyntäen puhetta tukevia ja korvaavia kommunikointimenetelmiä • havainnoi pieniäkin vuorovaikutusaloitteita ja reaktioita ja vastaa niihin varmistaen asiakkaan ymmärretyksi tulemisen • huomioi ele- ja olemuskielen vuorovaikutustilanteissa • käyttää eri aistikanavia vuorovaikutuksessa ja pyrkii toimivien aistikanavien vahvistamiseen • etsii vuorovaikutustilanteissa aktiivisesti keinoja tunteiden tunnistamiseen ja ilmaisemiseen, kokemusten jakamiseen sekä vastavuoroisuuteen • luo mahdollisuuksia vaikea- ja monivammaisen asiakkaan itseilmaisuuksiin ja oma-aloitteiseen toimintaan • tukee asiakasta puhetta tukevien ja korvaavien kommunikointikeinojen käytössä hänen tarpeidensa mukaisesti • käyttää asiantuntevasti selkokieltä • tukee vuorovaikutustilanteita asiakkaan lähiyhteisössä, ympäristössä ja yhteiskunnassa • käyttää monipuolisesti tilanteeseen soveltuvaa tieto- ja viestintätekniikkaa vuorovaikutuksen takana • kohtaa asiakkaan yksilönä ilman ennalta määritettyjä sukupuoliodotuksia ja edistää toiminnallaan tasa-arvoa.
----------------------------------	--

Vaikea- ja monivammaisen asiakkaan motoristen taitojen yksilöllinen huomioiminen ja ohjaaminen	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• ottaa huomioon asiakkaan motorisen kehitystason (karkea- ja hienomotoriset taidot) ja fyysiset mahdollisuudet • havainnoi ja arvioi asiakkaan liikkumisen apuvälinetarvetta • ohjaa asiakasta ja asiakkaan läheisiä apuvälineiden käytössä yhteistyössä muiden asiantuntijatahojen kanssa • tukee asiakasta aktiivisesti omatoimisuuteen ja itsenäisyyteen • mukauttaa ympäristön esteettömäksi liikkumisen kannalta.

Aistimonivammaisen asiakkaan tukeminen arjen toiminnoissa	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• havainnoi asiakkaan toimintakykyä arjen toiminnoissa • havainnoi pieniäkin vuorovaikutusaloitteita ja reaktioita ja vastaa niihin varmistaen asiakkaan ymmärretyksi tulemisen • luo aktiivisesti jäsentyneen, ymmärrettävän ja turvallisen ympäristön asiakkaalle hänen toimintakykynsä mukaisesti • ottaa vuorovaikutuksessa huomioon asiakkaan kehitykselle tärkeät elämykset ja kokemukset • huomioi ele- ja olemuskielen vuorovaikutustilanteessa • luo asiantuntevasti arjen tilanteita, joissa asiakas saa aistikokemuksia ja elämyksiä (basaalstimulaatio, vestibulaarinen stimulaatio, somaattinen stimulaatio ja vibratorinen stimulaatio)

	• edistää asiantuntevasti perushoidon tilanteissa aistikokemuksia ja elämyksiä • huomioi tarvittaessa makuu- ja/tai istuma-asennon merkityksen aistien toimintaan, hengitykseen, ruokailuun, aktiivisuuteen ja kehohahmotukseen • opastaa, avustaa ja tukee asiakasta yksilöllisesti arjen toiminnoissa ja henkilökohtaisissa tarpeissa yhteistyössä muiden asiantuntijatahojen kanssa • tunnistaa oman kommunikointitapansa merkityksen asiakkaan vuorovaikutuksen ja kommunikoinnin vahvistamisessa • tuottaa asiakkaalle itsenäistä elämää ja hyvinvointia edistävää uutta materiaalia ohjaustilanteissa havaittujen tarpeiden mukaisesti.
--	---

Opiskelija tukee vaikea- ja monivammaisen asiakkaan osallisuutta.

Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• tietää toiminnanohjauksen periaatteita ja merkityksiä vaikeimmin vammaisten ja monivammaisten ihmisten osallisuudelle ja osallistumiselle • soveltaa yksilöllisesti toiminnanohjauksen periaatteita asiakkaan kanssa • huomioi osallistumisen esteitä ja edistää niiden ratkaisuja • kuulee ja huomioi asiakasta ja hänen tarpeitaan aktiivisesti ja monipuolisesti • tukee aktiivisesti asiakkaan kommunikointia, vuorovaikutusta ja ilmaisua käyttäen itse tarvittaessa selkokieltä, puhetta tukevia ja korvaavia kommunikointimenetelmiä oman ja asiakkaan ilmaisun tukena • käyttää tilanteeseen soveltuvia tieto- ja viestintätekniikan mahdollisuuksia osallistumisen tukena.

Opiskelija arvioi ja kehittää omaa ja työyhteisön ammatillista osaamista.

Oman ammattitaidon arvioiminen ja kehittäminen	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• arvioi ja kehittää vaikea- ja monivammaisen asiakkaan osallisuuden ja hyvinvoinnin edistämistä • seuraa yhteiskunnallista keskustelua vaikea- ja monivammaisten asiakkaiden asemasta ja oikeuksista • selvittää vuorovaikutustilanteiden toimivuutta ja siihen vaikuttavia tekijöitä • kehittää aktiivisesti uusia keinoja vuorovaikutuksen toimivuuden ja tasapuolisuuden kehittämiseksi • jakaa tietoa ja kehittämisohjeita työyhteisössä vaikea- ja monivammaisten osallisuuden ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä toimimalla asiakkaiden vammaisalan toimintaympäristöissä ja palvelujärjestelmässä erityisohjaajan tehtävissä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.5. Näkövammaisten asiakkaiden liikkumistaidon ohjaus, 40 osp (300281)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- suunnitella näkövammaisen asiakkaan liikkumistaidon ohjauksen
- toteuttaa ja arvioida näkövammaisen asiakkaan liikkumistaidon ohjauksen.

Arviointi

Opiskelija suunnittelee näkövammaisen asiakkaan liikkumistaidon ohjauksen.

Liikkumistaidon ohjaukseen valmistautuminen	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• kokoaa asiantuntevasti tietoa asiakkaan näkötilanteesta, terveydentilasta, elämän kokonaistilanteesta sekä asiakkaan elin- ja toimintaympäristöistä liikkumistaidon ohjauksen aloittamiseksi • on tarvittaessa yhteydessä asiakkaan lähettäneeseen tahoon lisätietojen hankkimiseksi • selvittää aktiivisesti yhdessä asiakkaan ja tarvittaessa hänen tukiverkostonsa kanssa liikkumistaidon ohjauksen yksilöllistä tarvetta ja tavoitteita • selvittää asianmukaisesti asiakkaan käytössä olevat liikkumisen apuvälineet, niiden käytön ja soveltuvuuden • ottaa huomioon asianmukaisesti asiakkaan yksilöllisyyden ja liikkumistaidon merkityksen asiakkaan hyvinvoinnin kannalta asiakkaan arjessa sekä suhteessa asiakkaan muihin palveluihin.

Liikkumistaidon ohjaustarpeen yksilöllinen arvioiminen	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• käyttää tutkittuja ja hyväksi havaittuja arviointimenetelmiä asiakkaan liikkumistaidon ja liikkumistaidon ohjaustarpeen arvioimiseksi • tutkii asiantuntevasti näkövammaisen asiakkaan liikkumistaidon apuvälineiden käyttötaitoa ja tarvetta asiakkaan yksilöllisten tarpeiden pohjalta • selvittää yhdessä asiakkaan kanssa liikkumistaidon ja apuvälineiden käytön mahdollisuuksia ja haasteita asiakkaan tavoitteiden saavuttamiseksi • tunnistaa yhdessä asiakkaan kanssa hänen vahvuutensa ja oppimistapansa itsenäisen liikkumisen tukemiseksi • ottaa monipuolisesti toiminnassaan huomioon erilaiset vuorovaikutukseen liittyvät haasteet • selvittää asiakkaan tietoja liikenteestä kuten liikennevaloista ja risteysten muodoista • tekee arvion asiakkaan liikkumistaidon kokonaistilanteesta ja liikkumistaidon ohjauksen tarpeesta käytettävissä olevien tietojen perusteella.

Liikkumistaidon ohjaussuunnitelman laatiminen

Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• laatii asiakkaalle yksilöllisen liikkumistaidon ja apuvälineiden käytön ohjaussuunnitelman liikkumistaidon arvioinnin perusteella • laatii liikkumistaidon ja apuvälineiden käytön ohjaussuunnitelman yhteistyössä asiakkaan kanssa ja tarvittaessa hänen tukiverkostonsa kanssa ja monialaisessa yhteistyössä • kirjaa suunnitelmaan asiakkaan näkemykset ja toivomukset liikkumistaidon ohjauksesta • sopii yhteistyössä asiakkaan kanssa liikkumistaidon ja liikkumistaidon apuvälineiden käytön ohjauksen tavoitteet, ohjauksen toteuttamistavat ja aikataulut • tekee tarvittaessa yksilöllisen suosituksen liikkumistaidon ja apuvälineiden käytön ohjauksesta hyödyntäen tietoja hankintaprosesseista • kirjaa suunnitelmaan liikkumistaidon ohjauksen toteutumisen seuranta, tavoitteiden saavuttamista ja tarpeiden uudelleen arviointia koskevat tiedot • ohjaa asianmukaisesti asiakasta hakemaan hänelle kuuluvia liikkumistaidon ohjauspalveluja ja apuvälineitä.

Opiskelija toteuttaa ja arvioi näkövammaisen asiakkaan liikkumistaidon ohjauksen.

Liikkumistaidon ohjaaminen	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• toteuttaa asiakkaan yksilöllisen liikkumistaidon ja apuvälineiden käytön ohjauksen suunnitelman mukaisesti • toteuttaa asiantuntevasti ohjaussuunnitelmaa yhteistyössä asiakkaan kanssa sekä muuttaa suunnitelmaa tarvittaessa • käyttää monipuolisesti liikkumistaidon ohjauksen tutkittuja ja hyväksi havaittuja menetelmiä ja välineitä • ohjaa asiantuntevasti liikkumisessa ja asioimisessa tarvittavien apuvälineiden käyttöä • ohjaa asiakasta selkeässä vuorovaikutuksessa käyttäen tarvittaessa asiakkaan valitsemia saavutettavia viestintäkeinoja, -tapoja ja -muotoja • antaa asiakkaalle riittävästi tietoa liikkumistaidon ohjauksen menetelmistä ja sisällöistä • käyttää tarvittaessa ryhmäohjauksen ja ryhmäytymisen menetelmiä ohjauksessa • tekee ohjauksessa luovia ratkaisuja • ottaa huomioon asianmukaisesti asiakkaan yksilöllisen oppimistavan ja etenee ohjauksessa asiakkaan tietojen, taitojen ja kokemusten mukaisesti • ohjaa aktiivisesti asiakkaan ongelmanratkaisutaitojen oppimista ja tavoitteellista liikkumistaitoa, kuten oppaan kanssa liikkumista ja itsenäistä liikkumista eri ympäristöissä • ohjaa asiakasta eri aistien kautta saatavan tiedon hyödyntämiseen liikkumisessa ja ympäristön hahmotuksessa • edistää ohjauksessa asiakkaan hyvää ergonomiaa ja ryhtiä • ohjaa asiakasta eri liikennetilanteissa suoriutumisessa kuten liikennesäännöissä sekä ajoväylien ja risteysten muodoissa • ohjaa asiakasta muistamis- ja muistiinpanotekniikoiden käyttöön sekä tarvittavaan vuorovaikutukseen ympäristön kanssa • hyödyntää näkövammaiselle asiakkaalle parhaiten soveltuvaa materiaalia asiakkaan ohjauksessa

	- ohjaa tarvittavan materiaalin kuten erilaisten karttojen ja bussien pysäytyskylttien käyttöä - ohjaa asianmukaisesti asiakasta valon ja valaistuksen hyödyntämiseen liikkumisessa - sopii yhdessä asiakkaan ja tarvittaessa hänen tukiverkostonsa kanssa itsenäisen liikkumisen aloittamisesta opitulla reitillä.
--	---

Toimintaympäristön saavutettavuuden ja käytettävyyden edistäminen	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	- ohjaa asiakasta mahdollisuuksien mukaan asiakkaan arjessa ja päivittäisissä toiminnoissa hänelle tärkeissä toimintaympäristöissä - toteuttaa liikkumistaidon ohjauksen sujuvassa yhteistyössä asiakkaan muiden palvelujen ja tukitoimitahojen kanssa - toimii asiantuntijana liikkumistaidon ohjauksen kysymyksissä monialaisessa yhteistyössä - huolehtii, että asiakkaan palvelukokonaisuuksien kuvaamisessa huomioidaan riittävästi liikkumistaidon ohjauksen ja liikkumisen apuvälineiden osuus - ohjaa asianmukaisesti asiakasta arvioimaan ja kehittämään fyysisen ympäristön esteettömyyttä ja turvallisuutta sekä liikkumistaitoaan suhteessa toimintaympäristön mahdollisuuksiin - hyödyntää asiantuntijaverkostoja asiakkaalle tärkeiden liikkumisympäristöjen kehittämisessä - ohjaa ja tukee asiakkaan lähiyhteisöä asiakkaan itsenäisen liikkumisen helpottamiseksi - huolehtii tarvittaessa vastuualueensa mukaisesti asiakkaan apuvälineiden ja laitteiden huollosta ja uusimisesta - ohjaa tarvittaessa asiakasta valaistuksen ja näköympäristön muutosten sekä muutostöiden järjestämisessä - hyödyntää digitalisaation tarjoamat mahdollisuudet liikkumistaidon ja apuvälineiden käytön ohjauksessa - ohjaa asiakasta digitaalisten sovellusten käytössä ja niiden hyödyntämisessä liikkumistaidon ja apuvälineiden käytön tukena.

Liikkumistaidon ohjauksen arviointi	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	- arvioi jatkuvasti yhdessä asiakkaan kanssa liikkumistaidon ohjauksen tavoitteiden toteutumista ja vaikutusta asiakkaan elämään - soveltaa käytössä olevia liikkumistaidon ohjausmenetelmiä yksilöllisesti ja kehittää niitä asiakkaan tarpeiden mukaisesti - antaa kannustavaa ja rohkaisevaa palautetta asiakkaalle liikkumistaidon oppimisesta - pyytää asiakkaalta aktiivisesti palautetta liikkumistaidon ohjauksesta - vastaanottaa palautetta ammatillisesti - tekee tarvittavat kirjaukset toteutuneesta ohjauksesta arviointeineen ohjaustyön mukaisesti sovituille tahoille.

Oman työn arvioiminen ja kehittäminen	
Opiskelija	

Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• arvioi ohjauksessa käyttämiään menetelmiä ja niiden tuloksellisuutta • arvioi omaa osaamistaan ja asiantuntijuuttaan sekä määrittelee osaamisensa kehittämistarpeita • kehittää liikkumistaidon ohjausta ja omaa asiantuntijuuttaan tavoitteellisesti • kehittää ajantasaisesti omaa ammatillista verkostoaan • jakaa asiantuntevasti omaa osaamistaan erilaisissa asiantuntijayhteisöissä • tunnistaa ja ottaa oman työtehtävänsä mukaisen roolin liikkumistaidon ohjauksen kehittämistyössä • toimii tehtävänsä mukaisesti liikkumistaidon ohjauksen vastuuhenkilönä työyhteisössään • perehdyttää ja ohjaa tarvittaessa muita työntekijöitä liikkumistaidon ohjauksen tehtävissä ja prosesseissa • huolehtii omasta ergonomiastaan ja työhyvinvoinnistaan • edistää liikkumistaidon ohjauksen tehtävien oppimista, yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia työyhteisössään.
----------------------------------	--

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä toimimalla erikäisten näkövammaisten, kuulonäkövammaisten ja näkömonivammaisten asiakkaiden toimintaympäristöissä ja palvelujärjestelmässä liikkumistaidon ohjauksen tehtävissä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.6. Näkövammaisten asiakkaiden näönkäytön ohjaus, 40 osp (300282)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- suunnitella näkövammaisen asiakkaan näönkäytön ohjauksen
- ohjata ja arvioida näkövammaisen asiakkaan näönkäyttöä.

Arviointi

Opiskelija suunnittelee näkövammaisen asiakkaan näönkäytön ohjauksen.

Näönkäytön ohjaustyöhön valmistautuminen	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• kokoaa asiantuntevasti tietoa asiakkaan näkötilanteesta, terveydentilasta, elämän kokonaistilanteesta sekä asiakkaan elin- ja toimintaympäristöistä ohjauksen aloittamiseksi • on tarvittaessa yhteydessä asiakkaan lähettäneeseen tahoon lisätietojen hankkimiseksi • selvittää aktiivisesti yhdessä asiakkaan ja tarvittaessa hänen tukiverkostonsa kanssa näönkäytön ohjauksen yksilöllistä tarvetta ja tavoitteita • selvittää asiakkaan käytössä olevat näkemisen apuvälineet, niiden käytön ja soveltuvuuden • ottaa huomioon asianmukaisesti asiakkaan yksilöllisyyden ja näönkäytön ohjauksen merkityksen asiakkaan hyvinvoinnin

	kannalta asiakkaan arjessa sekä suhteessa asiakkaan muihin palveluihin.
--	---

Näkötoimintojen ja toiminnallisen näönkäytön arviointi ja tutkiminen	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• käyttää tutkittuja ja hyväksi havaittuja arviointimenetelmiä asiakkaan toiminnallisen näkötilanteen eri osa-alueiden ja apuvälineiden käytön ohjaustarpeen arvioimiseksi • selvittää yhdessä asiakkaan kanssa toiminnallisen näkötilanteen ja apuvälineiden käytön mahdollisuuksia ja haasteita asiakkaan tavoitteiden saavuttamiseen • tunnistaa yhdessä asiakkaan kanssa hänen vahvuutensa ja oppimistapansa näönkäytön ohjauksen tavoitteiden saavuttamiseksi • ottaa monipuolisesti toiminnassaan huomioon erilaiset vuorovaikutukseen liittyvät haasteet • tekee asiantuntevasti arvion asiakkaan toiminnallisesta näkötilanteesta sekä toiminnallisen näönkäytön ja apuvälineiden käytön ohjauksen tarpeesta käytettävissä olevien tietojen perusteella.

Näönkäytön ohjaussuunnitelman laatiminen	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• laatii asiakkaalle toiminnallisen näönkäytön ja apuvälineiden käytön ohjaussuunnitelman yhteistyössä asiakkaan kanssa ja tarvittaessa hänen tukiverkostonsa kanssa ja monialaisessa yhteistyössä • laatii asiakkaalle yksilöllisen näönkäytön ja apuvälineiden käytön ohjaussuunnitelman toiminnallisen näönkäytön arvioinnin perusteella • sopii yhteistyössä asiakkaan kanssa näönkäytön ja apuvälineiden käytön ohjauksen tavoitteet, ohjauksen toteuttamistavat ja aikataulut • tekee tarvittaessa yksilöllisen suosituksen näönkäytön ja apuvälineiden käytön ohjauksesta hyödyntäen tietoja hankintaprosesseista • tekee tarvittaessa suunnitelman ja suosituksen asiakkaan näönkäytön apuvälineistä, katseluolosuhteista, näköympäristöstä, ergonomiasta ja valaistuksen muutostöistä hyödyntäen tietoja hankintaprosesseista • kirjaa suunnitelmaan asiakkaan näkemykset ja toivomukset näönkäytön ja apuvälineiden käytön ohjauksesta • kirjaa suunnitelmaan toteutumisen seurantaan, tavoitteiden saavuttamista ja tarpeiden uudelleen arviointia koskevat tiedot • ohjaa asianmukaisesti asiakasta hakemaan hänelle sopivat ja tarkoituksenmukaiset näönkäytön ohjauspalvelut ja apuvälineet.

Opiskelija ohjaa ja arvioi näkövammaisen asiakkaan näönkäyttöä.

Näönkäytön ohjaaminen	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• ohjaa asiantuntevasti asiakkaan toiminnallisen näönkäytön ja apuvälineiden käytön taitojen oppimista asiakkaan yksilöllisten tavoitteiden pohjalta

	• toteuttaa asiakaslähtöisesti ohjaussuunnitelmaa yhteistyössä asiakkaan kanssa ja tarvittaessa monialaisessa yhteistyössä sekä muuttaa suunnitelmaa tarvittaessa • ohjaa asiakasta selkeässä vuorovaikutuksessa käyttäen tarvittaessa asiakkaan valitsemia saavutettavia viestintäkeinoja, -tapoja ja -muotoja • antaa asiakkaalle riittävästi tietoa näönkäytön ohjauksen menetelmistä ja sisällöistä • ottaa huomioon ohjauksessa asiakkaan toivomukset ja mielipiteet ja kunnioittaa hänen itsemääräämisoikeuttaan • käyttää monipuolisesti näönkäytön ohjauksen tutkittuja ja hyväksi havaittuja menetelmiä ja välineitä näönkäytön ohjausprosessissa • tekee ohjauksessa luovia ratkaisuja • käyttää tarvittaessa ryhmäohjauksen ja ryhmäytymisen menetelmiä ohjauksessa • hyödyntää näkövammaiselle asiakkaalle parhaiten soveltuvaa materiaalia asiakkaan ohjausprosessissa • ohjaa asiakasta tunnistamaan omaa näkökykyään ja näönkäyttöään • tukee aktiivisesti asiakkaan tavoitteellista näönkäyttöä ilman apuvälineitä ja apuvälineiden avulla • ohjaa kannustavasti asiakasta etsimään ratkaisuja asiakkaan toiminnallisen näönkäytön ja apuvälineiden käytön mahdollisuuksiin ja haasteisiin eri toimintaympäristöissä • soveltaa tarkoituksenmukaisesti apuvälineratkaisuja asiakkaan näönkäytön tilanteiden mukaan eri toimintaympäristöissä • ottaa ohjauksessa huomioon asiakkaan hyvän ergonomian • ohjaa asiantuntevasti asiakasta valon ja valaistuksen sekä eri aistien kautta saatavan tiedon hyödyntämiseen.
--	---

Toimintaympäristön saavutettavuuden ja käytettävyyden edistäminen	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• ohjaa asiakasta mahdollisuuksien mukaan asiakkaan arjessa ja päivittäisissä toiminnoissa hänelle tärkeissä toimintaympäristöissä • toteuttaa näönkäytön ohjauksen sujuvassa yhteistyössä asiakkaan muiden palvelujen ja tukitoimitahojen kanssa • toimii asiantuntijana toiminnallisen näönkäytön kysymyksissä monialaisessa yhteistyössä • huolehtii, että asiakkaan palvelukokonaisuuksien kuvaamisessa huomioidaan riittävästi näönkäytön ja apuvälineiden osuus • ohjaa asiantuntevasti asiakasta arvioimaan ja kehittämään näköolosuhteiden esteettömyyttä ja turvallisuutta suhteessa toimintaympäristön mahdollisuuksiin • hyödyntää asiantuntijaverkostoja asiakkaan keskeisten näköolosuhteiden kehittämisessä • ohjaa tarvittaessa asiakasta valaistuksen muutostöiden ja kontrastien lisäämisen järjestämisessä • valitsee asiakkaan tarpeiden perusteella tarkoituksenmukaisen apuväline-, laite- ja palvelukokonaisuuden ottaen huomioon esteettömyyden, taloudellisuuden ja ekologisuuden sekä hankintamenettelyn • ohjaa tarvittaessa asiakasta apuvälineen hankkimisessa • huolehtii tarvittaessa vastuualueensa mukaisesti asiakkaan apuvälineiden ja laitteiden uusimisesta ja huollosta

	- ohjaa asiakkaan tukiverkostoa asiakkaan näönkäytön helpottamiseksi ja näönkäytön apuvälineiden tarkoituksenmukaisessa ja turvallisessa käytössä - hyödyntää digitalisaation tarjoamat mahdollisuudet näönkäytön ja apuvälineiden käytön ohjauksessa - ohjaa asiakasta tietokoneen asetusten muokkaamisessa, digitaalisten sovellusten käytössä ja niiden hyödyntämisessä näönkäytön ja apuvälineiden käytön tukena - kannustaa aktiivisesti asiakasta näönkäytön ja apuvälineiden käytön vertaisoppimiseen.
--	--

Näönkäytön ohjauksen arviointi	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	- arvioi jatkuvasti asiakkaan kanssa näönkäytön ohjauksen tavoitteiden toteutumista ja vaikutusta asiakkaan elämään - soveltaa käytössä olevia näönkäytön ohjausmenetelmiä yksilöllisesti ja kehittää niitä asiakkaan tarpeiden mukaisesti - antaa kannustavaa palautetta asiakkaalle toiminnallisen näönkäytön taitojen oppimisesta - pyytää asiakkaalta aktiivisesti palautetta näönkäytön ohjauksesta - vastaanottaa palautetta ammatillisesti - tekee tarvittavat kirjaukset toteutuneesta ohjauksesta arviointineen ohjaustyön mukaisesti sovituille tahoille.

Oman työn arvioiminen ja kehittäminen	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	- arvioi ohjauksessa käyttämiään menetelmiä ja niiden tuloksellisuutta - arvioi omaa osaamistaan ja asiantuntijuuttaan sekä määrittelee osaamisensa kehittämistarpeita - kehittää näönkäytön ohjausta ja omaa asiantuntijuuttaan tavoitteellisesti - kehittää ajantasaisesti omaa ammatillista verkostoaan - jakaa asiantuntevasti omaa osaamistaan erilaisissa asiantuntijayhteisöissä - tunnistaa ja ottaa oman työtehtävänsä mukaisen roolin näönkäytön ohjauksen kehittämistyössä - toimii tehtävänsä mukaisesti näönkäytön ohjauksen vastuuhenkilönä työyhteisössään - perehdyttää ja ohjaa tarvittaessa muita työntekijöitä näönkäytön ohjauksen tehtävissä ja prosesseissa - huolehtii omasta ergonomiastaan ja työhyvinvoinnistaan - edistää näönkäytön ohjauksen tehtävien oppimista, yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia työyhteisössään.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä toimimalla eri-ikäisten näkövammaisten, kuulonäkövammaisten ja näkömonivammaisten asiakkaiden toimintaympäristöissä ja palvelujärjestelmässä näönkäytön ohjauksen tehtävissä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.7. Näkövammaisten asiakkaiden tiedonhallinnan välineiden ja menetelmien käytön ohjaus, 40 osp (300283)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- suunnitella näkövammaisen asiakkaan tiedonhallinnan välineiden ja menetelmien käytön ohjauksen
- ohjata ja arvioida näkövammaisen asiakkaan tiedonhallinnan välineiden ja menetelmien käytön oppimisen.

Arviointi

Opiskelija suunnittelee näkövammaisen asiakkaan tiedonhallinnan välineiden ja menetelmien käytön ohjauksen.

Tiedonhallinnan välineiden ja menetelmien käytön ohjaukseen valmistautuminen	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• kokoaa asiantuntevasti tietoa asiakkaan näkötilanteesta, terveydentilasta, elämän kokonaistilanteesta sekä asiakkaan elin- ja toimintaympäristöistä ohjauksen aloittamiseksi • on tarvittaessa yhteydessä asiakkaan lähettäneeseen tahoon lisätietojen hankkimiseksi • selvittää asiakkaan käytössä olevien tiedonhallinnan välineiden ja niihin liittyvien ohjelmistojen yhteensopivuuden toisiinsa ja käyttöympäristöön • selvittää asiakkaan käytössä esimerkiksi koulussa tai työpaikalla olevat sovellukset sekä asiakkaan tiedonhallinnan välineiden ja niihin liittyvien ohjelmistojen käytettävyyden asiakkaan sovelluksien kanssa • laittaa tarvittaessa alulle asiakkaan käytössä olevien tiedonhallinnan välineiden ja niihin liittyvien ohjelmistojen päivittämisen vastaamaan asiakkaan käyttöympäristöä ja hänen käyttämiään sovelluksia • selvittää aktiivisesti yhdessä asiakkaan ja tarvittaessa hänen tukiverkostonsa kanssa tiedonhallinnan välineiden ja menetelmien, kuten pistekirjoituksen ja kymmensormijärjestelmän, käytön ohjauksen yksilöllistä tarvetta ja tavoitteita • selvittää asianmukaisesti asiakkaan käytössä olevat tiedonhallinnan välineet, apuvälineet ja menetelmät, niiden käytön ja soveltuvuuden • ottaa huomioon asianmukaisesti tiedonhallinnan välineiden ja menetelmien käytön merkityksen asiakkaan hyvinvoinnin kannalta asiakkaan arjessa sekä suhteessa asiakkaan muihin palveluihin.

Tiedonhallinnan välineiden ja menetelmien käytön ohjaustarpeen arviointi	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• käyttää tutkittuja ja hyväksi havaittuja arviointimenetelmiä asiakkaan tiedonhallinnan välineiden, apuvälineiden ja menetelmien, kuten pistekirjoituksen ja

	kymmensormijärjestelmän, käytön ja käytön oppimisen edellytysten arviointiin - tutkii asiantuntevasti asiakkaan tiedonhallinnan välineiden, apuvälineiden ja menetelmien, kuten pistekirjoituksen ja kymmensormijärjestelmän, käytön oppimisen yksilöllistä tarvetta ja tavoitteita - selvittää yhdessä asiakkaan kanssa asiakkaan toiminnallista lukutaitoa - selvittää yhdessä asiakkaan kanssa tiedonhallinnan välineiden, apuvälineiden ja menetelmien käytön mahdollisuuksia ja haasteita asiakkaan tavoitteiden saavuttamiseen - tunnistaa yhteistyössä asiakkaan kanssa hänen vahvuutensa ja oppimistapansa tiedonhallinnan välineiden, apuvälineiden ja menetelmien käytön tavoitteiden saavuttamiseksi - ottaa monipuolisesti toiminnassaan huomioon erilaiset vuorovaikutukseen liittyvät haasteet - tekee asiantuntevasti arvion asiakkaan tiedonhallinnan välineiden, apuvälineiden ja menetelmien käytöstä sekä niiden ohjauksen tarpeesta käytettävissä olevien tietojen perusteella.
--	---

Tiedonhallinnan välineiden ja menetelmien käytön ohjaussuunnitelman laatiminen	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	- laatii asiakkaalle yksilöllisen tiedonhallinnan välineiden, apuvälineiden ja menetelmien, kuten pistekirjoituksen ja kymmensormijärjestelmän, käytön ohjaussuunnitelman ohjaustarpeen arvioinnin perusteella - laatii tiedonhallinnan välineiden ja menetelmien, kuten pistekirjoituksen ja kymmensormijärjestelmän, käytön ohjaussuunnitelman yhteistyössä asiakkaan ja tarvittaessa hänen tukiverkostonsa kanssa ja monialaisessa yhteistyössä - sopii yhteistyössä asiakkaan kanssa tiedonhallinnan välineiden, apuvälineiden ja menetelmien käytön ohjauksen tavoitteet, toteuttamistavat ja aikataulut - tekee asiakkaalle tarvittaessa suosituksen tiedonhallinnan välineistä ja menetelmistä, kuten pistekirjoituksen ja kymmensormijärjestelmän, sekä niiden käytön ohjauksesta hyödyntäen tietoja hankintaprosesseista - tekee tarvittaessa suunnitelman ja suosituksen asiakkaan hyvää ergonomiaa edistävästä ympäristöstä tiedonhallinnan välineiden ja menetelmien käytössä - kirjaa suunnitelmaan tiedonhallinnan välineiden ja menetelmien ohjauksen seurantaa, tavoitteiden saavuttamista ja tarpeiden uudelleen arviointia koskevat tiedot - kirjaa suunnitelmaan asiakkaan näkemykset ja toivomukset tiedonhallinnan välineiden ja menetelmien käytön ohjauksesta - ohjaa asianmukaisesti asiakasta hakemaan hänelle sopivat ja tarkoituksenmukaiset tiedonhallinnan apuvälineet sekä välineiden ja menetelmien käytön ohjauspalvelut.

Opiskelija ohjaa ja arvioi näkövammaisen asiakkaan tiedonhallinnan välineiden ja menetelmien käytön oppimisen.

Teknisten apuvälineiden käyttöönotto	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	asentaa asiantuntevasti näkövammaisen teknisen apuvälineen asiakkaan käyttöön tai ottaa asiakkaan laitteen saavutettavuusominaisuudet käyttöön

	- toteuttaa tarvittavat varmistustoimenpiteet järjestelmän palauttamiseksi toimintakuntoon häiriötilanteen jälkeen - mukauttaa näkövammaisen asiakkaan teknisten apuvälineiden asetukset asiakkaan yksilöllisten tarpeiden mukaisesti - varmistaa asiantuntevasti näkövammaisen asiakkaan teknisten apuvälineiden toimivuuden tarvittavien sovellusohjelmien kanssa.
--	--

Pistekirjoituksen oppimisen ohjaaminen	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	- ohjaa asiakasta tuntoaistin monipuoliseen harjaannuttamiseen ja hyödyntämiseen pistekirjoituksen oppimisprosessissa - ohjaa pistekirjoituksen lukemisen ja kirjoittamisen tekniikoita eri oppimisen vaiheessa oleville asiakkaille - ohjaa yksilöllisesti asiakasta sujuvaan lukutekniikkaan - motivoi asiakasta lukemisen ja kirjoittamisen harjoittelussa monipuolisesti - ohjaa tarvittaessa asiakkaalle erityismerkistöjä, kuten matematiikan merkistöä, eri kielten lyhenteitä ja nuottikirjoitusta.

Tiedonhallinnan välineiden ja menetelmien käytön ohjaaminen	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	- toteuttaa asiakkaan yksilöllisen tiedonhallinnan välineiden ja menetelmien, kuten pistekirjoituksen, käytön ohjauksen suunnitelman mukaisesti asiakkaan yksilöllisten tavoitteiden pohjalta - toteuttaa asiakaslähtöisesti ohjaussuunnitelmaa yhteistyössä asiakkaan kanssa ja tarvittaessa monialaisessa yhteistyössä sekä muuttaa suunnitelmaa tarvittaessa - ohjaa asiakasta selkeässä vuorovaikutuksessa käyttäen tarvittaessa asiakkaan valitsemia saavutettavia viestintäkeinoja, -tapoja ja -muotoja - ottaa huomioon ohjauksessa asiakkaan toivomukset ja mielipiteet ja kunnioittaa hänen itsemääräämisoikeuttaan - antaa asiakkaalle riittävästi tietoa tiedonhallinnan välineiden ja menetelmien käytön ohjauksen menetelmistä ja sisällöistä - käyttää tutkittuja ja hyväksi havaittuja menetelmiä ja välineitä ohjausprosessissa - tekee ohjauksessa luovia ratkaisuja - käyttää tarvittaessa ryhmäohjauksen ja ryhmäytymisen menetelmiä ohjauksessa - hyödyntää näkövammaiselle asiakkaalle parhaiten soveltuvaa materiaalia asiakkaan ohjausprosessissa - tukee asiakkaan kommunikointia ja vuorovaikutusta asiakkaan teknologiapainotteisissa toimintaympäristöissä - tukee aktiivisesti asiakkaan tavoitteellista tiedonhallinnan välineiden ja menetelmien, kuten pistekirjoituksen ja kymmensormijärjestelmän, käyttöä eri toimintaympäristöissä - ohjaa kannustavasti asiakasta etsimään ratkaisuja tiedonhallinnan välineiden ja menetelmien käytön mahdollisuuksiin ja haasteisiin - ohjaa asiakasta ottamaan käyttöön laitteiden omat saavutettavuus- ja käytettävyyssominaisuudet - soveltaa tarkoituksenmukaisesti apuvälineratkaisuja asiakkaan tiedonhallinnan tarpeiden mukaan - ottaa ohjauksessa huomioon asiakkaan hyvän ergonomian

	ohjaa tarvittaessa asiakasta valon ja valaistuksen hyödyntämisessä.
--	---

Toimintaympäristön saavutettavuuden ja käytettävyyden edistäminen	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	- ohjaa asiakasta mahdollisuuksien mukaan asiakkaan arjessa ja päivittäisissä toiminnoissa hänelle tärkeissä toimintaympäristöissä - edistää asiakkaan mahdollisuutta käyttää arjessa ja oppimisen tukena ääntä, suurennettua materiaalia, pistekirjoitusta ja saavutettavaa sähköistä materiaalia - toteuttaa tiedonhallinnan välineiden ja menetelmien käytön ohjauksen sujuvassa yhteistyössä asiakkaan muiden palvelujen ja tukitoimitahojen kanssa - toimii asiantuntijana näkövammaisen asiakkaan tiedonhallinnan välineiden ja menetelmien käytön ohjauksen kysymyksissä monialaisessa yhteistyössä - huolehtii, että asiakkaan palvelukokonaisuuksien kuvaamisessa huomioidaan riittävästi tiedonhallinnan välineiden ja menetelmien käytön osuus - hyödyntää digitalisaation tarjoamat mahdollisuudet tiedonhallinnan välineiden ja menetelmien käytön ohjauksessa - arvioi yhteistyössä asiakkaan kanssa asiakkaan digitaalisten palvelujen ja mobiilisovellusten saavutettavuutta, käytettävyyttä ja turvallisuutta - ohjaa asiakasta kehittämään tiedonhallinnan välineiden ja menetelmien käyttöään suhteessa toimintaympäristöjensä mahdollisuuksiin - ohjaa näkövammaista asiakasta osallistumaan tiedonhallinnan välineiden kehitystyöhön - hyödyntää asiantuntijaverkostoja asiakkaalle tärkeiden digitaalisten palvelujen ja mobiilisovellusten kehittämisessä - ohjaa tarvittaessa asiakasta valaistuksen ja näköolosuhteiden muutosten sekä muutostöiden järjestämisessä - valitsee asiakkaan yksilöllisten tarpeiden perusteella tarkoituksenmukaisen apuväline-, laite- ja palvelukokonaisuuden ottaen huomioon esteettömyyden, taloudellisuuden ja ekologisuuden sekä hankintamenettelyn - huolehtii vastuualueensa mukaisesti asiakkaan tiedonhallinnan apuvälineiden ja laitteiden uusimisesta ja huollosta.

Tiedonhallinnan välineiden ja menetelmien käytön ohjauksen arvioiminen	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	- seuraa ja arvioi jatkuvasti yhdessä asiakkaan kanssa tiedonhallinnan välineiden ja menetelmien käytön tavoitteiden toteutumista ja vaikutusta asiakkaan elämään - soveltaa tiedonhallinnan välineiden ja menetelmien käytön ohjausmenetelmiä yksilöllisesti ja kehittää niitä asiakkaan tarpeiden mukaisesti - antaa kannustavaa ja rohkaisevaa palautetta asiakkaalle tiedonhallinnan välineiden ja menetelmien käytön oppimisesta - pyytää asiakkaalta aktiivisesti palautetta tiedonhallinnan välineiden ja menetelmien käytön ohjauksesta - vastaanottaa palautetta ammatillisesti - tekee tarvittavat kirjaukset toteutuneesta ohjauksesta arviointineen ohjaustyön mukaisesti sovituille tahoille.

Oman työn arvioiminen ja kehittäminen	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• arvioi ohjauksessa käyttämiään menetelmiä ja niiden tuloksellisuutta • arvioi omaa osaamistaan ja asiantuntijuuttaan sekä määrittelee osaamisensa kehittämistarpeita • kehittää näkövammaisten henkilöiden tiedonhallinnan välineiden ja menetelmien käytön ohjausta ja omaa asiantuntijuuttaan tavoitteellisesti • kehittää ajantasaisesti omaa ammatillista verkostoaan • jakaa asiantuntevasti omaa osaamistaan erilaisissa asiantuntijayhteisöissä • tunnistaa ja ottaa oman työtehtävänsä mukaisen roolin tiedonhallinnan välineiden ja menetelmien käytön ohjauksen kehittämistyössä • toimii tehtävänsä mukaisesti tiedonhallinnan välineiden ja menetelmien käytön ohjauksen vastuuhenkilönä työyhteisössään • perehdyttää ja ohjaa tarvittaessa muita työntekijöitä tiedonhallinnan välineiden ja menetelmien käytön ohjauksen tehtävissä ja prosesseissa • huolehtii omasta ergonomiastaan ja työhyvinvoinnistaan • edistää tiedonhallinnan välineiden ja menetelmien käytön ohjauksen tehtävien oppimista, yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia työyhteisössään.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä toimimalla eri-ikäisten näkövammaisten, kuulonäkövammaisten ja näkömonivammaisten asiakkaiden toimintaympäristöissä ja palvelujärjestelmässä tiedonhallinnan välineiden ja menetelmien ohjauksen tehtävissä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.8. Työvalmennus asiakasprosessissa, 40 osp (300284)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- arvioida, suunnitella ja käynnistää asiakkaan työvalmennusprosessin
- toimia asiakkaan yksilöllisessä työvalmennusprosessissa
- käyttää vaihtoehtoisia valmennus- ja arviointimenetelmiä
- dokumentoida asiakkaan valmennusprosessin tietosuoja- ja eettiset kysymykset huomioiden
- arvioida ja kehittää omaa työvalmennuksellista työtään työvalmennusprosessissa.

Arviointi

Opiskelija arvioi, suunnittelee ja käynnistää asiakkaan työvalmennusprosessin.

Opiskelija

Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• kartoittaa sekä arvioi monipuolisesti asiakkaan työ- ja toimintakykyä asiakkaalle tarkoituksenmukaisilla arviointimenetelmillä • kartoittaa yhdessä asiakkaan kanssa asiakkaan osaamista, koulututusta ja työkokemusta sekä elämäntilannetta riittävässä määrin työvalmennusprosessin näkökulmasta • tukee kannustavasti asiakasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan, voimavarojaan, motivaatiotaan sekä tuen tarpeitaan • suunnittelee asiakkaan kanssa asiakkaan työvalmennusprosessin huomioiden muiden asiantuntijoiden, esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon näkemyksiä asiakkaan työ- ja toimintakykyisyydestä • sopii asiakkaan sekä muiden toimijoiden kanssa työvalmennuksen tavoitteista, vastuunjaosta, aikataulutuksesta sekä seurannasta.
----------------------------------	--

Opiskelija toimii asiakkaan yksilöllisessä työvalmennusprosessissa.

Opiskelija	<table border="1"> <tr> <td data-bbox="229 831 512 1603">Hyväksytyn suorituksen kriteerit</td><td data-bbox="512 831 1367 1603"> • tukee eri tavoin asiakasta etsimään asiakkaan työvalmennussuunnitelman mukaisen toimintaympäristön • kartoittaa monipuolisesti asiakkaan kanssa asiakkaalle soveltuvimmat tehtävät, tarvittavat välineet sekä mahdolliset tuen tarpeet valitussa toimintaympäristössä • perehdyttää kattavasti asiakkaan työelämätaitoihin ja yleisiin työturvallisuusmääräyksiin • varmistaa monipuolisesti asiakkaan toimintaympäristöön ja työturvallisuuteen perehtymisen ja toimii tarvittaessa perehdytyksen tukena • havainnoi ammatillisesti sekä hankkii laajasti tietoa toimintaympäristöltä asiakkaan suoriutumisesta sovitusta tehtävistä ja valmennuksen tarpeesta • valmentaa asiakasta asiakkaan toimintaympäristössä asiakkaan tuen tarpeen mukaisesti huomioiden esteettömyyden ja saavutettavuuden • arvioi asiakkaan osaamista tarkoituksenmukaisilla ja luotettavilla arviointimenetelmillä yhdessä työelämän edustajan kanssa • tekee asiakkaan kanssa realistisen jatkosuunnitelman ja ohjaa asiakkaan suunnitelman mukaisiin palveluihin • dokumentoi asianmukaisesti yhteenvedon työvalmennusprosessista ja toimittaa dokumentin asianosaisille tahoille. </td></tr> </table>	Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• tukee eri tavoin asiakasta etsimään asiakkaan työvalmennussuunnitelman mukaisen toimintaympäristön • kartoittaa monipuolisesti asiakkaan kanssa asiakkaalle soveltuvimmat tehtävät, tarvittavat välineet sekä mahdolliset tuen tarpeet valitussa toimintaympäristössä • perehdyttää kattavasti asiakkaan työelämätaitoihin ja yleisiin työturvallisuusmääräyksiin • varmistaa monipuolisesti asiakkaan toimintaympäristöön ja työturvallisuuteen perehtymisen ja toimii tarvittaessa perehdytyksen tukena • havainnoi ammatillisesti sekä hankkii laajasti tietoa toimintaympäristöltä asiakkaan suoriutumisesta sovitusta tehtävistä ja valmennuksen tarpeesta • valmentaa asiakasta asiakkaan toimintaympäristössä asiakkaan tuen tarpeen mukaisesti huomioiden esteettömyyden ja saavutettavuuden • arvioi asiakkaan osaamista tarkoituksenmukaisilla ja luotettavilla arviointimenetelmillä yhdessä työelämän edustajan kanssa • tekee asiakkaan kanssa realistisen jatkosuunnitelman ja ohjaa asiakkaan suunnitelman mukaisiin palveluihin • dokumentoi asianmukaisesti yhteenvedon työvalmennusprosessista ja toimittaa dokumentin asianosaisille tahoille.
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• tukee eri tavoin asiakasta etsimään asiakkaan työvalmennussuunnitelman mukaisen toimintaympäristön • kartoittaa monipuolisesti asiakkaan kanssa asiakkaalle soveltuvimmat tehtävät, tarvittavat välineet sekä mahdolliset tuen tarpeet valitussa toimintaympäristössä • perehdyttää kattavasti asiakkaan työelämätaitoihin ja yleisiin työturvallisuusmääräyksiin • varmistaa monipuolisesti asiakkaan toimintaympäristöön ja työturvallisuuteen perehtymisen ja toimii tarvittaessa perehdytyksen tukena • havainnoi ammatillisesti sekä hankkii laajasti tietoa toimintaympäristöltä asiakkaan suoriutumisesta sovitusta tehtävistä ja valmennuksen tarpeesta • valmentaa asiakasta asiakkaan toimintaympäristössä asiakkaan tuen tarpeen mukaisesti huomioiden esteettömyyden ja saavutettavuuden • arvioi asiakkaan osaamista tarkoituksenmukaisilla ja luotettavilla arviointimenetelmillä yhdessä työelämän edustajan kanssa • tekee asiakkaan kanssa realistisen jatkosuunnitelman ja ohjaa asiakkaan suunnitelman mukaisiin palveluihin • dokumentoi asianmukaisesti yhteenvedon työvalmennusprosessista ja toimittaa dokumentin asianosaisille tahoille.		

Opiskelija käyttää vaihtoehtoisia valmennus- ja arviointimenetelmiä.

Opiskelija	<table border="1"> <tr> <td data-bbox="229 1758 512 2083">Hyväksytyn suorituksen kriteerit</td><td data-bbox="512 1758 1367 2083"> • käyttää monipuolisesti erilaisia yksilövalmennusmenetelmiä • käyttää luovasti toiminnallisia ryhmävalmennusmenetelmiä • hyödyntää asiakkaan erilaisia oppimisvalmiuksia käyttämällä voimavarakeskeisiä valmennusmenetelmiä • työskentelee ratkaisukeskeisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa • käyttää erilaisia puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiomenetelmiä tarkoituksenmukaisesti • käyttää asiantuntevasti toiminnanohjauksen menetelmiä ja välineitä työvalmennuksen tukena. </td></tr> </table>	Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• käyttää monipuolisesti erilaisia yksilövalmennusmenetelmiä • käyttää luovasti toiminnallisia ryhmävalmennusmenetelmiä • hyödyntää asiakkaan erilaisia oppimisvalmiuksia käyttämällä voimavarakeskeisiä valmennusmenetelmiä • työskentelee ratkaisukeskeisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa • käyttää erilaisia puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiomenetelmiä tarkoituksenmukaisesti • käyttää asiantuntevasti toiminnanohjauksen menetelmiä ja välineitä työvalmennuksen tukena.
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• käyttää monipuolisesti erilaisia yksilövalmennusmenetelmiä • käyttää luovasti toiminnallisia ryhmävalmennusmenetelmiä • hyödyntää asiakkaan erilaisia oppimisvalmiuksia käyttämällä voimavarakeskeisiä valmennusmenetelmiä • työskentelee ratkaisukeskeisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa • käyttää erilaisia puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiomenetelmiä tarkoituksenmukaisesti • käyttää asiantuntevasti toiminnanohjauksen menetelmiä ja välineitä työvalmennuksen tukena.		

Opiskelija dokumentoi asiakkaan valmennusprosessin tietosuoja- ja eettiset kysymykset huomioiden.

Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	- tallentaa valmennusprosessin etenemisen ja siihen liittyvät sopimukset asiallisesti asiakasta arvostaen - toimii vastuullisen kirjaamisen säädösten mukaan.

Opiskelija arvioi ja kehittää omaa työvalmennuksellista työtötään työvalmennusprosessissa.

Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	- arvioi kriittisesti ja kehittää suunnitelmallisesti asiakkaan työvalmennusprosessissa käyttämiään menetelmiä ja niiden tuloksellisuutta - kehittää omaa osaamistaan digitaalisten laitteiden ja menetelmien käytössä työvalmennuksen teknologisessa toimintaympäristössä - arvioi kriittisesti ja kehittää ajantasaisesti omaa osaamistaan ja asiantuntijuuttaan työvalmennusprosessissa sekä määrittelee osaamisensa kehittämistarpeita.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä työvalmennuksen asiakasprosessissa käytännön työtehtävissä asiakkaan työllistymisen eri vaiheissa. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.9. Työelämäasiantuntijuus työvalmennuksessa, 40 osp (300285)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- noudattaa toiminnassaan työvalmennukseen liittyvää lainsäädäntöä
- toimia työvalmennuksen asiantuntijana työnantajayhteistyössä ja yhteistyöverkostoissa
- toimia työvalmennuksen vastuuhenkilönä omassa työyhteisössään
- arvioida ja kehittää omaa työelämäasiantuntijuuttaan työvalmennuksessa.

Arviointi

Opiskelija noudattaa toiminnassaan työvalmennukseen liittyvää lainsäädäntöä.

Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	- toimii työssään ajantasaisen työeläinsäädännön mukaan ja seuraa siinä tapahtuvia muutoksia - valmentaa yksilöllisesti asiakasta työsuhteturvaan liittyvissä asioissa sekä perehdyttää asiakasta työsuhteen oikeuksiin ja velvollisuuksiin - työskentelee ammatillisen kuntoutuksen ja ammatillisen koulutuksen lainsäädännön mukaisesti ja seuraa aktiivisesti lainsäädännön kehitystä

	• toimii joustavasti yhteistyössä työterveyshuollon tai muun sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa asiakkaan toiminta- ja työkykyä arvioitaessa sekä työelämätaavoitteen edistämiseksi • ohjaa vastuullisesti asiakasta selvittämään asiakkaalle soveltuvat työllistymistä edistävät palvelut ja etuudet sekä tarvittaessa avustaa niiden hakemisessa • opastaa työnantajaa erilaisissa työtehtävissä tarvittavissa apuvälinehankinnoissa, työolosuhdejärjestelyissä tai muissa vastaavissa asiakkaan työllistymistä edistävissä ratkaisuissa.
--	---

Opiskelija toimii työvalmennuksen asiantuntijana työnantajayhteistyössä ja yhteistyöverkostoissa.

Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• ottaa ajantasaisesti huomioon valtakunnallisen, alueellisen ja paikallisen elinkeinorakenteen ja työmarkkinatilanteen ja muutokset sekä ymmärtää niiden vaikutukset työvalmennuksessa • toimii tiiviissä ja tuloksellisessa yhteistyössä työelämässä julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin toimijoiden, koulutuksen ja kuntoutuksen eri verkostoissa • tekee laaja-alaista yhteistyötä työnantajan ja työyhteisön kanssa huomioiden yrityksen arvopohjan ja toimintakulttuurin sekä yrityksen mahdollisuudet erilaisiin työjärjestelyihin • selvittää yhteistyössä työnantajan kanssa asiakkaan työllistymiseen liittyvien taloudellisten tukien ja työolosuhdejärjestelyjen mahdollisuuksia • ymmärtää tietosuojan, salassapitoon ja liikesalaisuuksiin liittyvät ohjeet ja säädökset sekä toimii ammatillisesti ohjeistusten mukaan • sopii selkeät toimintakäytännöt asiakkaan työvalmennukseen sekä työnantajan ja työyhteisön tukemiseen • toimii aktiivisesti ja innovatiivisesti työvalmennuksen asiantuntijana paikallisissa yritys- ja asiakkuusverkostoissa • työskentelee joustavasti monimuotoisessa ja monikulttuurisessa työympäristössä edistäen jokaisen osallisuutta.

Opiskelija toimii työvalmennuksen vastuuhenkilönä omassa työyhteisössään.

Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• työskentelee työvalmennuksen perustehtävän mukaisesti ja ymmärtää kattavasti työvalmennuksen yhteiskunnallisen merkityksen sekä reagoi joustavasti työvalmennustyön muutostarpeisiin • toimii järjestelmällisesti organisaation strategisten tavoitteiden ja palveluprosessien mukaisesti • hallitsee tiimityötaitot ja toimii tarvittaessa tiiminsä vastuuhenkilönä • ymmärtää taloudellisuuteen ja tuloksellisuuteen vaikuttavat avaintekijät, pystyy tekemään realistisia johtopäätöksiä ja toimimaan asianmukaisesti niiden perusteella • kehittää asiakaslähtöisiä työvalmennuspalveluja palvelumuotoilun periaatteiden mukaan • tuottaa monipuolista ja eri tahoille kohdennettua työvalmennuspalveluja kuvaavaa markkinointimateriaalia nykyaikaisilla menetelmillä ja välineillä • toimii vastuullisesti työvalmennuksen laatuksien mukaisesti tuottaessaan työvalmennuspalveluja.

Opiskelija arvioi ja kehittää omaa työelämäasiantuntijuuttaan työvalmennuksessa.

Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• kehittää ajantasaisesti omaa ammatillista verkostoaan • jakaa asiantuntevasti omaa osaamistaan erilaisissa työvalmennuksen yhteistyöverkostoissa • perehdyttää ja valmentaa motivoivasti muita työyhteisönsä työntekijöitä työvalmennuksen kokonaisuuteen.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä toimimalla työelämän asiantuntijana työnantajayhteistyössä ja asiakkuusverkostoissa sekä toimien työvalmennuksen vastuuhenkilönä omassa työyhteisössään. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

3. Käsitteet

Työvalmentaja

Kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalvelujen erikoisammattitutkinnon Työvalmennuksen osaamisalan suorittaneen tutkintonimike on työvalmentaja. Työhön valmentaja, uravalmentaja tms. vastaavassa asiakasprosessissa toimiva henkilö voi käyttää työvalmentaja-tutkintonimikettä suoritettuaan kyseisen osaamisalan pakolliset ja valinnaiset tutkinnon osat.

Työvalmentaja on työllistymisen asiantuntija. Hän voi toimia myös työelämän yhteyshenkilönä tukea tarvitsevien henkilöiden työllistymisprosesseissa. Työvalmentaja tukee asiakasta aktiivisessa, pitkäjänteisessä ja tavoitteellisessa toiminnassa kohti työllistymistä erilaisten yksilöllisten polkujen kautta.